

The background is a mosaic. On the right side, there is a mosaic of a bearded man with long hair, wearing a yellow robe and a red sash, with a halo behind his head. The rest of the background is a mosaic of light-colored stones. A large white 'C' shape is overlaid on the left side of the image, containing the text.

RAZGOVOR S PREDAVAČIMA

ZAGREB,
25. – 27. I. 2022.

„Sanjam o misijskom opredjeljenju koje može sve preobraziti, tako da crkveni običaji, načini na koje se stvari čine, satnice, jezik i sve strukture postanu prikladan kanal za evangelizaciju današnjeg svijeta više no za samoočuvanje“

Papa Franjo, *Evangelii gaudium* 27

Tema 62. teološko-pastoralnog tjedna:

Preobrazba svećeništva u promjeni epohe

Na razini opće Crkve 2022. godina bit će u znaku promišljanja o svećeništvu. Naime, od 17. do 19. veljače 2022. zakazan je međunarodni teološki simpozij u Rimu pod naslovom „Za jednu fundamentalnu teologiju svećeništva“ u organizaciji Kongregacije za biskupe, sa sudjelovanjem najboljih teoloških stručnjaka s papinskih i drugih sveučilišta, a sve pod pokroviteljstvom pape Franje. Simpozij koji predviđa i sudjelovanje samog Pape usmjeren je prvenstveno prema biskupima iz cijeloga svijeta, što svjedoči o njegovoj iznimnoj važnosti, ali želje su usmjerene i prema tome da se u cijeloj Crkvi pokrene živa rasprava o tom važnom pitanju, te da se iz tog simpozija rode nova istraživanja, inicijative i publikacije.

Kako razumjeti skretanje pažnje teologa na pitanje o svećeništvu? To je pitanje prije svega potrebno staviti u kontekst sinodalnog puta Crkve koji papa Franjo vidi kao zadatak koji Bog traži od Crkve u trećem tisućljeću. Sinodalnost zapravo nije ništa drugo nego aktivno sudjelovanje svih vjernika u misiji Crkve, to je zajednički hod krštenika prema Kraljevstvu koje se svakodnevno izgrađuje u obitelji, na poslu, društvenom i crkvenom životu svih oblika. Sinodalnost traži zajedništvo i usku suradnju između laika, svećenika, redovnika i redovnica u naviještanju evanđelja svijetu kroz privlačno svjedočanstvo kršćanskih zajednica. Rast u sinodalnom duhu zacrtan je još na Drugom vatikanskom koncilu, no teološko i pastoralno učiteljstvo Crkve dalo mu je novi zamah posljednjih godina.

Tema svećeništva nije rezervirana samo za neke jer su u kontekstu sinodalnog hoda Crkve svi vjernici pozvani promisliti o temelju svojega poziva. Crkva kao zajednica živi svećeništvo ljubavi u različitim pozivima na ljubav koji se međusobno nadopunjuju. Između svećenika i laika, redovnika i redovnica različitih karizmi, Duh Sveti širi milost zajedništva, a kroz to zajedništvo milost dopire do cijelog čovječanstva. Ako je tako shvaćena, jasno je da se tema o svećeništvu ne tiče samo

osoba koje kao svećenici imaju teškoće, nego se tiče čitave Crkve koja se nalazi u preobrazbi i čije tijelo je oživljeno Duhom, gdje svaki član slijedi impuls života tamo gdje ga Gospodin zove, tamo gdje se nalazi.

Koji je dakle teološki temelj svećeničkog poziva? Odgovor se na prvi pogled čini jednostavan jer se radi o Kristovu svećeništvu, no stvari nisu tako jednostavne. Naime, čitav narod Božji je svećenički, a ako postoji samo jedan svećenik koji je Isus Krist, kakav je odnos između jedinog i jedinstvenog svećeništva Isusa Krista, ministerijalnog svećeništva i svećeništva svih krštenika? Svećeništvo Isusa Krista i sudjelovanje Crkve u tom svećeništvu od ključne je važnosti za naše vrijeme – istaknuto je na predstavljanju Međunarodnog teološkog simpozija u Rimu. Netko će reći da se ne radi o novoj temi, no hitnost tematiziranja problema koji su povezani s ovim pitanjem proizlazi iz potrebe da se u svakoj epohi – a posebno u promijeni epohe – iznova promisli shvaćanje odnosa između različitih članova istoga tijela jer svaka epoha traži posadašnjenje ekleziologije radi boljeg svjedočanstva vjere u povijesti. Odnos između svećeništva svih krštenika, koje je snažno naglašeno na Drugom vatikanskom koncilu, svećeništva biskupa i ministerijalnih svećenika zahtijeva danas nove pastoralne prilagodbe, otvaranje određenih ekumenskih pitanja, kao i uvažavanje kulturalnih kretanja koja ispituju ulogu žene u Crkvi. Možemo se pitati, kako možemo živjeti novi misionarski izlazak Crkve i pastoralnu preobrazbu na koje nas poziva papa Franjo bez nove svijesti o Duhu koji je darovan čitavoj Crkvi i čitavom svijetu od Uskrslog Gospodina?

Pitanje o svećeništvu kako se ovdje postavlja ne čini ministerijalno svećeništvo suvišnim u Crkvi, ono je dapače nužno jer bez svećenika nema sakramenata, euharistije, oprosta grijeha u sakramentu pomirenja, ali se istovremeno naglasak stavlja na to da je svećenik čovjek Crkve koji služi narodu Božjem koji živi od euharistije, od pomirenja, za ljubav koja se očituje u raznim karizmama. Preobrazba svećeničkog poziva svakako ne može biti plod kulturalnih pritisaka, ali ne treba ni bježati od toga da se u današnjem vremenu skriva poziv na oslobađanje od određenih sedimenata iz prošlosti. Kroz temu *Preobrazba svećeništva u promjeni*

epohe na 62. teološko-pastoralnom tjednu želi se promišljati o ovakvoj viziji svećeničkog poziva. U tom smislu opći ciljevi – unutar kojih bi bilo poželjno da predavači strukturiraju naslove i sadržaj svojeg predavanja – bili bi sljedeći:

- Osvijestiti teologiju kršćanskih pozivâ: kroz obnovljeni pogled na svećenički poziv otvoriti put valorizaciji svih poziva stavljajući u fokus ono što je posebno u svakome od njih.
- Osvijetliti temu zajedništva između različitih poziva na temelju promišljanja o zajedništvu kao principu božanskog života iz kojega proizlazi trinitarna ekleziologija koja jača sinodalnu i misionarsku Crkvu.
- Ilustrirati odnos između Kristova, općeg i ministerijalnog svećeništva: ponovno otkrivanje korijena svećeničkog poziva u općem krsnom svećeništvu svih vjernika kako bi stablo crkvenoga života oživjelo novim plodovima.
- Analizirati klerikalizam shvaćen kao plod pogrešne vizije svećenika kao onoga koji je izoliran od drugih i postavljen iznad svih ostalih.
- Osvijetliti temu celibata kao proročkog i eshatološkog znaka.
- Istaknuti ulogu svećenika u liturgiji Crkve (povijesni utjecaj jozefinizma na tumačenje svećenika kao službenika svetog), te propitati dinamiku odnosa između profanog i svetog koji su u kršćanstvu drugačije interpretirani od drevnih religija.
- Raspravljati o izazovu suradnje svećenika i laika u evangelizacijskom poslanju Crkve i pastoralnom djelovanju općenito.
- Ispitati (ne)prikladnost trenutačne formacije svećenika za osposobljenost za život u zajedništvu različitih poziva u Crkvi: problemi, izazovi, novi pristupi.

prof. dr. sc. Michelina Tenace

Imati hrabrosti ukloniti kulturne tradicije kako bi se podupiralo živuću Tradiciju potreba je s kojom se svaka mjesna Crkva mora suočiti bez straha od gubitka autoriteta ili izdaje evanđelja. Vraćanje izvorima i prihvaćanje aktualnosti dvije su hitnosti koje sažimlju dinamizam ekleziologije nakon Drugog vatikanskog koncila.

Preobrazba svećeništva u promjeni epohe

1. Među brojnim promjenama, pitanjima, poteškoćama i problemima s kojima se u ovom povijesnom trenutku Crkva svakodnevno susreće nalazi se i svećeništvo. Možete li nam reći zašto je ova tema toliko važna da je odabrana za glavnu temu ovog simpozija?
- ● ● To što se Crkva uvijek iznova mora suočavati s novim problemima ne treba nas čuditi. Njezino poslanje je, u svakom povijesnom kontekstu, pokazivati svijetu puteve ostvarivanja Kraljevstva Božjega i preobrazbenu snagu vjere. Čovječanstvo se mijenja kada se prihvaća Duha Svetog, kada ispovijeda vjeru u Krista, kada zaziva Oca. To je sigurnost koja pokreće Crkvu da djeluje u povijesti i omogućuje joj da se s povjerenjem suočava s raznim problemima koje određuje kultura jednog doba. Koja su područja u kojima je današnja Crkva pozvana pružati svjedočanstvo o Kraljevstvu? U kontekstu ovih pitanja, Kongregacija za biskupe je preko kardinala Ouelleta shvatila hitnost promišljanja o svećeništvu, kako bi ga oživjela, te sam iz tog razloga odlučila organizirati simpozij koji bi pomogao u razmatranju poziva svih vjernika na sudjelovanje u jedinom Kristovu svećeništvu. Ovaj simpozij želi dati ispravan naglasak ministerijalnom svećeništvu i dužno priznanje općem svećeništvu

Plenarno predavanje

vjernikâ. Tema je važna jer smo suočeni sa zabrinjavajućom krizom identiteta, a kad nema sigurnog identiteta, ne može se prepoznati Božji poziv, pa stoga postoji kriza zvanja. Ali više od krize zvanja, treba nas izazivati kriza identiteta: danas je potrebno redefinirati istinu o svećeništvu kao *alter Christus* i o svećeništvu kao konstitutivnom u službi Božjem narodu. Simpozij ima želju ponuditi sadržaje i sredstva za usmjeravanje promišljanja o teološkom i ekleziološkom temelju kako ministerijalnog svećeništva tako i općeg svećeništva krštenikâ kao službe zajedništva u zajednici.

2. Promjena, metamorfoza, s kršćanskog gledišta, značila bi prijelaz iz starog na novo, ali ako je svećenstvo ukorijenjeno u Kristovu svećenstvu, u kojem smislu se može govoriti o promjeni svećeništva?

- ● ● Promjena u Crkvi događa se kad se vraća *Tradiciji* kao nužnoj limfi i kad ju se uspije osloboditi naslaga povijesti - mogli bismo reći *tradicija* - koje ne dopuštaju limfi da cirkulira i stablu da donosi plod. Kristovo svećeništvo se ne mijenja, ono je uspostavljeno zauvijek. Kao što se ne mijenja opći poziv na spasenje i Očeva ljubav prema njegovoj djeci. Što se treba promijeniti? Ono što više ne odgovara kao forma, jer vrijeme u kojem živimo zahtijeva drugačiju formu, a ne drugačiji sadržaj. U tome je poteškoća. Svećeništvo ukorijenjeno u Kristu je posredovanje spasenja, ono je aktualizacija Uskrsa, ono je prisutnost Božja kao svetost raspršena u čovječanstvu. Imati hrabrosti ukloniti kulturne tradicije kako bi se podupiralo živuću Tradiciju potreba je s kojom se svaka mjesna Crkva mora suočiti bez straha od gubitka autoriteta ili izdaje evanđelja. Vraćanje izvorima i prihvaćanje aktualnosti dvije su hitnosti koje sažimlju dinamizam ekleziologije nakon Drugog vatikanskog koncila. *Ressourcement* i *aggiornamento* ostaju izazov za svećeništvo.

Preobrazba svećeništva u promjeni epohe

3) Po Vašem mišljenju, kakve će konkretne plodove donijeti jedna ovakva promjena?

- • • Plodovi moraju doći od Duha. Istraživanje tržišta ili reklamna kampanja nisu dovoljni. Zvanja dolaze od Gospodina. Promjena koja se traži od svih nas kao krštenikâ je obraćenje. A svatko za sebe zna što to znači. Za nekoga obraćenje znači prestati tražiti moć, za druge izaći iz sigurnosti koje su si stvorili, za nekog pak istinom i hrabrošću izložiti se nadahnućima obnove. Kako se ne bi popuštalo modi, promjena je uvijek djelo Duha koji donosi ukusan plod ljubavi. Promjena koja oživljuje kako ministerijalno tako i opće svećenstvo mogla bi dovesti do veće odgovornosti vjernikâ prema zaređenim službenicima. Otkrivanje mnoštva karizmi dobro je za sve. To je olakšanje za sve. Centralizacija koja je sinonim za klerikalizaciju je problem za sve: za svećenika koji mora odgovarati previše idealnim očekivanjima vjernikâ; za vjernike koji ne žive svoj poziv radnika Kraljevstva.

Promjena koja se traži od svih nas kao krštenikâ je obraćenje. Za nekoga obraćenje znači prestati tražiti moć, za druge izaći iz sigurnosti koje su si stvorili, za nekog pak izložiti se nadahnućima obnove.

Zvanja za ministerijalno svećeništvo će cvjetati ako se opće svećenstvo vjernika živi s više autentičnosti. Zvanje proizlazi iz obitelji ili zajednice koja vjeruje u svećeništvo i nije to samo pitanje osobnog i apstraktnog ideala koji treba ostvariti vlastitim snagama. Ozdravljenje svećeništva

od njegove povijesne i kulturne klerikalizacije moglo bi značiti ozdravljenje kršćanâ od logike moći i individualizma. Pozvani smo na zajedništvo u raznolikosti karizmi, a ne u nadmetanju uloga. Ali zajedništvo je umjetnost koja se uči u školi molitve i pod križem...

Plenarno predavanje

4) Postoji li možda neka misao, poruka koju biste na kraju željeli istaknuti?

- • • Smatra se da je naše doba vrijeme propasti za Crkvu. U stvari, to je vrijeme zahtjevno i puno milosti. To je vrijeme u kojem proročku riječ izgovaraju sveti pape. Koje ih je razdoblje imalo toliko jednog za drugim?

Slabost našeg vremena su posredovanja između Učiteljstva i naroda Božjega. Posredovanja koja su svećeništvo i posvećeni život, posredovanja danas u krizi dok su u drugim vremenima nosila proročku riječ! Stoga je znak nade činjenica da Papinska kongregacija, u ovom slučaju Kongregacija za biskupe, organizira organsko i teološki široko promišljanje o svećeništvu i pozivu općenito. Ova inicijativa svjedoči da Duh Sveti pokreće život Crkve našeg vremena s dinamizmom na više razina koji moramo pozdraviti i poduprijeti. Ne zaboravimo da je put sinodalnosti područje unutar kojeg se kreće budućnost i obnova svećeništva. Stoga ne smijemo misliti na stvarnost (svećeništvo) izdvojenu iz cjeline. Crkva je tijelo iz kojeg svaki ud crpi snagu i gdje je svaki ud odgovoran za jedini poziv na svetost koji dolazi od Oca.

Ne smijemo misliti na stvarnost (svećeništvo) izdvojenu iz cjeline. Crkva je tijelo iz kojeg svaki ud crpi snagu i gdje je svaki ud odgovoran za jedini poziv na svetost koji dolazi od Oca.

doc. dr. sc. Taras Barščevski
taras.barscevski@kbf.unizg.hr

Govoriti danas o svećeništvu između tolikih poteškoća i dilema s kojima se susreće Crkva u svom sadašnjem povijesnom hodu, znači dotaknuti se same duše Božjeg naroda i osjetiti bilo njegova srca. Svećeništvo nije na marginama Božjeg naroda niti samo jedno od pitanja s kojim se danas susreće Crkva.

Služba svećenika u svećeničkom narodu

Unutar Božjeg naroda koji je Krist Gospodin, veliki svećenik uzet od ljudi, učinio "kraljevstvom i svećenicima Bogu i svome Ocu" (Otk 1,6; usp. 5,9-10) kako bi svi koji su kršteni bili posvećeni te prinosili duhovne žrtve (usp. 1 Pt 2,4-10), "ministerijalni svećenik odgaja i vodi svećenički narod, vrši euharistijsku žrtvu u Kristovoj osobi te je u ime svega naroda prinosi Bogu" (LG 10). Pitanje svećeništva je ustvari pitanje identiteta Crkve, jer svi kršteni kako bi mogli vršiti svoju službu kraljevskog svećeništva, imaju potrebu svećeničkog posredništva Krista koji je prisutan i djelotvoran upravo kroz ministerijalno svećeništvo. Za mene je važnost ove teme upravo u tome što nas poziva u ova vremena u kojima svjedočimo skandalima koji potresaju Crkvu i podjelama u društvu, no i sve većoj globalizaciji i sekularizaciji, da se osvrnemo na najbitnije, a to je stvarnost Božje prisutnosti u svijetu te Kristovu posredništvo i našem udioništvu u njemu.

1. Možete li barem u kratkim crtama istaknuti očekivanja svećeničkog naroda od ministerijalnog svećeništva u sadašnjem vremenu?

- • • Očekivanja su velika. Na prvom mjestu, rekao bih da se od svećenika očekuje da ponajprije bude u potpunosti predan svojoj službi i povjerenoj mu pastvi;

očekuje se također da živi sveto, da bude moralno besprijekoran i duboko duhovan, da bude učitelj vjere, a danasve da vrši euharistijsku službu i udjeljuje svete sakramente - prihvaćajući u sakramentu krštenja nove članove u zajednicu, udjeljujući Božji oprost u sakramentu pokore i pomirenja, u sakramentu ženidbe blagoslivljajući novi savez muškarca i žene, a u sakramentu bolesničkog pomazanja moleći za zdravlje duše i tijela, ali također ispraćajući na posljednji put pokojne. Često se očekuje od svećenika da bude ne samo duhovni otac svoje zajednice, nego da preuzme na sebe i sav teret pastoralnih, socijalnih, katehetskih i karitativnih inicijativa i aktivnosti, ostvarenje kojih ovisi ne toliko o angažmanu jedne osobe, bio to i sâm svećenik, nego upravo o suradnji sa svim pastoralnim suradnicima od kateheta i animatora do pastoralnih asistenata i volontera. Ponekad očekivanja ipak nadilaze zahtjeve svećeničke službe kada se od svećenika traži da se izjasne glede svojih društvenih, ekonomskih, političkih, a odnedavna i medicinskih, pogleda i stavova, pa čak da budu nositelji konzervatorskih i tradicionalističkih inicijativa ili reformnih pokreta u Crkvi i društvu.

2. Što je potrebno da se ta očekivanja ispune, ali da svećeništvo biskupa i svećenika/prezbitera ostane "neokrnjeno" u svojoj biti, tj. ne podlegne različitim zahtjevima na štetu bilo koje odrednice svećeničkog poslanja, navjestiteljske, posvetiteljske i vodstvene?

- ● ● Odgovorio bih riječima apostola Pavla: "Jer ne htjedoh među vama znati što drugo osim Isusa Krista, i to raspetoga." (1 Kor 2,2). Svećenik mora znati svladati u sebi kušnju svagdje iznositi ponajprije svoja osobna mišljenja o svim pitanjima socijalnog, društvenog, političkog pa čak i crkvenog života, no još više mora pronaći u sebi hrabrost i smjelost naviještati Božju riječ svim ljudima u svim prilika-

Služba svećenika u svećeničkom narodu

ma i neprilikama svakodnevnog života. Kao što i sveti Pavao “zaklinje Kristovim pojavkom i njegovim kraljevstvom” svog ljubljenog sina i učenika Timoteja: “Propovijedaj Riječ, uporan budi - bilo to zgodno ili nezgodno - uvjeravaj, prijeti, zapovijedaj sa svom strpljivošću i poukom. Jer doći će vrijeme kad ljudi neće podnositi zdrava nauka, nego će sebi po vlastitim požudama nagomilavati učitelje kako im godi ušima; od istine će uho odvrćati, a bajkama se priklanjati. Ti, naprotiv, budi trijezan u svemu, zlopati se, djelo izvrši blagovjesničko, služenje svoje posve ispuni!” (2 Tim 4,2-5).

3. Pojasnite kratko razliku između starozavjetnog i novozavjetnog svećeništva.

- ● ● Starozavjetno svećeništvo je prošlo kroz različite etape svog razvoja od predviđanja budućnosti i davanja proročanstava do poučavanja Zakonu i čuvanju memoria Dei u povijesti naroda, pa sve do organizacije hramskog bogoslužja s njegovim kompliciranim sustavom žrtvoprinošenja. Svećeništvo Novog zavjeta nije nastavak i tim pače prirodni razvoj starozavjetnog, nego svjedočanstvo apsolutne novosti Kristova svećeništva kao “Posrednika novoga Saveza” (Heb 9,15) “u njegovoj krvi koja se za nas proljeva” (Lk 22,20). Krist poziva svoje učenike i apostole propovijedati evanđelje kraljevstva i stvoriti zajednicu učenika koja bi živjela tim idealom (usp. Mt 28,16-20). Zato svećenik ne može biti samo “dužnosnik sakralnog” ni “čuvar svetinja”, nego navjestitelj evanđelja Isusa Krista koji je razorio neprijateljstvo između ljudi, uspostavio mir među njima te od dvojice sazdaš jednoga novoga čovjeka, obojicu u jednom Tijelu izmirio s Bogom (usp. Ef 2,14-16), a sav njegov život “žrtva hvalbena, to jest plod usana što ispovijedaju ime njegovo” (Heb 13,15).

Sakrament krštenja - sakrament svetog reda

Ne mogu ne spomenuti da smo i mi u Vrhbosnanskoj nadbiskupiji upravo prije koji dan završili sa sinodalnim zasjedanjima na kojima je također bila prisutna i ova neizostavna tema jer je tema svećeništva tema koja uvijek iznova nudi i sa sobom nosi nove izazove, ali i probleme koje moramo dobro "podcrtati" kako bismo dali neke smjernice u njihovu rješavanju. Ako problemi ili neshvaćanja i postoje, treba ih jasno imenovati i pristupiti njihovom rješavanju, odnosno shvaćanju. Svakako da nam i ova tema 62. TPT-a pomaže u tome, te nam želi ponuditi i nove perspektive za budućnost kroz različite vidove shvaćanja svećeništva jer to je tema koja je uvijek dinamična i nikada je ne možemo privesti kraju ili jednostavno zatvoriti. Uvijek zahtijeva nova promišljanja, nova obrađivanja, pa i podsjećanja na ono što nam se možda čini poznatim. Ne smijemo zaboraviti da dokumenti crkvenog učiteljstva govore o početnoj i trajnoj svećeničkoj formaciji. Ovo je i prilika za realizaciju one trajne formacije čija je svrha dublje zahvaćati u cijeli svećenikov život i djelovanje u vjernosti primljenu daru ministerijalnog svećeništva predstavljajući se kao život koji trebamo živjeti kao Kristovi učenici.

1. Što biste preporučili župniku ili pastoralnomu djelatniku kojemu je pred izbore došao vjernik po savjet, a on je odlučio otvoreno mu reći kako po savjesti ne bi smio glasovati za onu političku opciju koja se zalaže

doc. dr. sc. Josip Knežević
josip.knezevic25@gmail.com

Svakako da je TPT jedan od važnijih događaja Crkve u Hrvata i da se za taj događaj izabire neka posebna tema važna za cjelokupnu Crkvu na koju i Crkva u Hrvata želi svratiti pozornost na svom području. Ove je godine tema svećeništva, čime se i TPT želi staviti u kontekst sinodskoga puta, koji se događa u mnogim mjesnim Crkvama i na koji papa Franjo poziva.

Sakrament krštenja - sakrament svetog reda:

za abortus, eutanaziju, pravo istospolnih parova na posvajanje i odgoj djece i sl., unatoč najvjerojatnijoj optužbi prevladavajuće javnosti da je to miješanje Crkve u politiku?

Iskreno, budući da se ne mogu pohvaliti nekim velikim pastoralnim iskustvom, ne smatram se ni kompetentnim da bih dao savjet nekom župniku. Međutim, svakako da treba podržavati naše svećenike na župama, te pastoralne djelatnike i katehete koji su, tako reći, "na prvoj crti" jer uvijek će biti onih koji će smatrati da se Crkva ne treba (ili čak ne smije!) miješati u javnu društvenu politiku. No, budući da je Crkva i društvena stvarnost i budući da je čine ljudi, a ne "Marsovci", svakako da ima pravo dići svoj glas i reći što misli o nekim temama i pitanjima koja se izravno tiču njezina nauka o moralu. Pa živimo u demokraciji, a upravo neki u ime demokracije žele uskratiti Crkvi njezina prava. Ako udruge za zaštitu životinja imaju pravo podići svoj glas i braniti svoje stavove za koje se zalažu i koji se tiču njihova djelovanja, ne shvaćam te optužbe prevladavajuće javnosti koja optužuje Crkvu da se miješa u politiku koja se zalaže za sve ono što je protivno ne samo Crkvenom nauku, nego i općenito čovječanstvu, njegovu opstanku na ovoj Zemlji, te zdravom odgoju čovječanstva. No, ni te optužbe prevladavajuće javnosti ne trebamo shvatiti kao nešto negativno. Dapače, trebamo ih gledati i kao pozitivnu stvar jer pokazuju da Crkva još uvijek nešto znači, da još ima autoritet, koji se doduše na sve moguće načine želi obezvrijediti. Dok Crkva ima što reći o tim pitanjima koja se tiču njezina nauka, a u koja politička i društvena javnost zadire, i dokle god podiže svoj glas koji se čuje, dobro je jer to znači da još uvijek njezina riječ dolazi do ljudskih savjesti.

2. Treba li crkveno učiteljstvo u sadašnjim promjenama, sučeljavanjima i protuslovnim izjavama o aktualnim problemima, u kojima se dio javnosti, pa i vjerničke, često ne snalazi, komunicirati s javnosti izravnijim porukama?

Nažalost, nalazimo se još uvijek u ovom "covid-ludilu". Osobno sam bio optimist koji je smatrao da će brzo proći, no kako se čini kraj tom ludilu se još ne nazire. Da stvar bude

odnos ministerijalnog svećeništva i krsnog svećeništva

gora, to ludilo puno utječe na ljude jer im ograničava slobodu, a kad je čovjek “ugnjeten”, onda će se svim raspoloživim sredstvima boriti za svoju slobodu. Problem je i što su aktualni problemi uzrokovali velike podjele, pa i u Crkvi u svim “staležima”, na “ove i one”. S druge strane, čini se kako se nikad manje nije vrednovala riječ stručnjaka u čije područje spada i ova pandemija. Dogodilo se to da imamo veliki broj vjernika koji čak i razmišlja suprotno stavovima Pape i Crkvenog učiteljstva, a opet s druge strane imamo i veliki broj liječnika, koji su i istinski vjernici, a Crkva u Hrvata nije, ili nije dovoljno jasno izrazila svoje stavove; ili dobro kasni u tome, pa se od Crkve osjećaju “ostavljeni” i jedni i drugi. Bojim se da bi se moglo dogoditi - ili se ne daj Bože već dogodilo - da je Crkva (konkretno BK BiH i Hrvatske) nisu redovito komunicirale s javnosti izravnim porukama. Ne želim reći da ih nije bilo. Bilo ih je, ali mislim da je trebalo biti daleko više i češće poruka koje bi imale dvojaku svrhu: prvo, da Crkva jasno kaže kako prati društvenu situaciju i probleme i da nije samo pasivni promatrač; i drugo, da na taj način odgaja i poučava svoje vjernike jer bojim se da su se naši vjernici informirali na kojekakvim portalima koji su nerijetko nudili svakojake sadržaje i stavove o toj tematici, vrlo često potpisane jednostavno kao “Izvor”! Koji “Izvor”, pitao sam se? Koje su referencije tog “Izvora” da on može tako otvoreno iznositi stavove koji na žalost znaju biti suprotni stavu pape Franje i Crkvenog učiteljstva. Mislim da smo i kao pastiri i pastoralni djelatnici i općenito kao Crkva trebali iskoristiti bolje i medijski prostor i sve što nam je na raspolaganju kako bismo poučili svoje vjernike, a ne da ih prepustimo kojekakvim najamnicima “kojima nije do stada”.

Budući da je Crkva i društvena stvarnost i budući da je čine ljudi, a ne “Marsovci”, svakako da ima pravo dići svoj glas i reći što misli o nekim temama i pitanjima koja se izravno tiču njezina nauka o moralu

mr. sc. Srećko Rimac
sreckorimac@gmail.com

Tema *Preobrazba svećeništva u promjeni epohe* na 62. TPT-u po sebi se sama nametnula budući da se nalazimo u vremenu sinodskoga puta Crkve koji papa Franjo vidi kao ono što sam Bog traži od svih članova Crkve u ovom našem vremenu. Pitanje svećeništva u Crkvi nije nešto novo jer o tome se promišljalo na različitim razinama u svim periodima Crkve, a intenzivnije na Dru-gome vatikanskom Sa-boru i nakon njega.

Svećeništvo između Istoka i Zapada:

Poslije Koncila pape, sinode, različite kongregacije dali su svoj veliki doprinos razumijevanju uloge i mjesta svećenika u Crkvi. No, ipak promjene u Crkvi i u društvu su jako brze, te je potrebo i sada u promjeni epohe ponovno promisliti na koji način u naše doba svi članovi Tijela Kristova u međusobnoj suradnji mogu bolje svjedočiti vjeru i širiti Radosnu vijest. Ministerijalni službenici imaju sigurno posebnu karizmu u Tijelu Kristovu, no posebnu karizmu ima i svaki član Tijela Kristova. Vjernici laici imaju mnoge karizme u kojima uvelike nadilaze zaređene službenike Crkve. I to treba upotrijebiti na najbolji način. Upravo sinodalnost je put koji trebamo slijediti - da svatko bude ono što jest. U Crkvi svi trebaju otkriti svoje mjesto i biti upravo ono što jesu. Ponekad laici žele biti klerici, a klerici laici. To ne dovodi do harmonije i ljepote, nego do kaosa. O klerikalizmu se dosta govorilo, a ostataka sigurno ima još dosta. Postoje brojne mogućnosti uključivanja laika u brojne strukture kojima do sada nisu imali pristupa. To bi se sigurno moglo i trebalo učiniti.

1. Kako izbjeći jednostrano isticanje svećeničkog služenja ljudima u ovom vremenu promjena, koje s jedne strane daje prednost isključivo društvenom, socijalnom, humanitarnom, kulturnom i drugom "ovozemaljskom" području, a s druge strane isključivo duhovnom, izvanvremenskom, "onozemaljskom"?

različiti pogledi isti duh

- • • Jednostrano gledanje nije cjelovito, a takvog gledanja na svećeničko služenje imamo i danas. Upravo kako ste i u pitanju rekli, neki previše naglašavaju samo ovozemaljsku razinu - humanitarna dimenzija, društvena, kulturna... Dok drugi pak previše naglašavaju duhovnu dimenziju, izvanvremensku, ne zauzimajući se za ovaj svijet. Drugi vatikanski sabor jako naglašava važnost djelovanja u ovom svijetu na različitim razinama od socijalne i humanitarne do političke, ali vrlo jasno govori da je Crkva ona koja donosi Kristovo spasenje čovjeku i da obličje ovoga svijeta prolazi. Učenje Drugoga vatikanskog sabora o tome vrlo je jasno i odmjereno. Potrebno je i jedno i drugo. Sv. Majka Terezija iz Kalkute najbolji je primjer kako integrirati zauzetost za potrebite u ovom svijetu i kako im posredovati Kristovo spasenje. Uvijek je jako naglašavala da ona nije samo obična humanitarka, na što su je htjeli svesti. Isto tako je i s ministerijalnim svećeništvom, kao i vjernicima laicima, koji su sudionici Kristova općeg svećeništva. Ova opasnost pretjeranog isticanja ovozemaljskog ili onozemaljskog mislim da jednako pogađa i ministerijalne svećenike, kao i vjernike laike. Duhovnost treba biti utjelovljena.

2. Imaju li krive teološke postavke veze s krizom svećeništva?

- • • U ovom periodu nakon Drugoga vatikanskog sabora bilo je različitih teoloških i duhovnih postavki, koje se u praksi nisu pokazale točnim i propale su. Papa Benedikt XVI. je na jednom susretu sa svećenicima na trgu sv. Petra u Rimu 2010. godine rekao da se teologijom bavi već više od 60 godina i da je u tome periodu bilo različitih teologija koje su se predstavljale revolucionarnim i potpuno novima, no nakon desetak godina pokazalo se da su promašaj i postale su predmetom ismijavanja. Različite krive teološke postavke u nekim zemljama su dovele do praznih bogoslovija i do velike krize svećeništva. Molimo se Duhu Svetom da u ovim našim danima budemo poslušni njemu jer on je duša Crkve Kristove.

izv. prof. dr. sc. s. Marija Pehar
m.marijape@gmail.com

Zajedništvo osoba, služba i karizma u kojem svaki pojedinac može biti ono što jest u svojoj jedinstvenosti i nezamjenjivosti, ali u kojem nitko ne živi sam za sebe, nego s drugima, za druge i u drugima, pokazuje se kao istinsko ostvarenje čovjeka.

Zajedništvo među službama i karizmama u Crkvi:

1. U kojem je smislu promišljanje Presvetog Trojstva i zajedništva Crkve važno u okviru teme o svećeništvu?

- • • Svećeništvo je uvijek svećeništvo Crkve. I ono je samo jedna od brojnih službi unutar jedinstvenog tijela Crkve. Mnogi problemi svećeništva, pa i oni s kojima se svećeništvo danas suočava, proizlaze iz krivih eklezijskih postavki, prepoznaju se i očituju u takvim postavkama. Zato je u bavljenju ovom problematikom važno uvijek iznova krenuti od kršćanske ekleziologije. A prema toj ekleziologiji Crkva bi trebala biti zajedništvo utemeljeno po uzoru na zajedništvo Presvetoga Trojstva. Stoga je razumljivo da se ekleziologija, promišljajući svoja unutarnja pitanja, treba vraćati na promišljanje osoba i naravi kakvim se bavi trinitarna dogma.

2. U čemu je uzornost života Presvetoga Trojstva koji bi se trebao preslikati i na Crkvu?

- • • Presveto Trojstvo je zajedništvo čudesnog jedinstva i čudesne raznolikosti. Riječ je o istinskoj ljubavi koja

odraz zajedništva Presvetog Trojstva

je oznaka nutarnjeg života Oca i Sina i Duha Svetoga. Ta se trojstvena ljubav očituje u tome što je zajedništvo oslobođeno bilo kakvog vladalaštva i uniformnosti, dakle onoga čega se boji svaki pojedinac kada pristupa drugomu i kada traži zajedništvo. Istovremeno ta je ljubav savršena potvrda osobnosti, oslobođene svakog individualizma i sebičnosti, dakle upravo ono što nam pomaže biti više ljudima i živjeti za druge, što je opet pretpostavka komunitarnosti za kojom kao ljudi po naravi čeznemo. Zajedništvo osoba, služba i karizma u kojem svaki pojedinac može biti ono što jest u svojoj jedinstvenosti i nezamjenjivosti, ali u kojem nitko ne živi sam za sebe, nego s drugima, za druge i u drugima, pokazuje se kao istinsko ostvarenje čovjeka. Postavljeno kao uzor zajedništva unutar Crkve pokazuje se tako ostvareno zajedništvo kao „dobitna kombinacija“, kako za unutarnji život i ostvarenje same Crkve, tako i za svijet kojemu je Crkva poslana.

3. Crkva je zajednica ljudi, čija je egzistencija obilježena vremenitošću, materijalnošću, krhkošću ljudske naravi. Nije li stoga preuzetno misliti da Presveto Trojstvo treba i može biti uzor crkvenoga zajedništva?

- • • Crkva je i ljudska i božanska stvarnost. Iako je njezina sadašnja stvarnost obilježena činjenicom da je „na putu“, za nju vrijedi Gospodinova zapovijed: „Budite savršeni kao vaš Otac nebeski“ (Mt 5,48). To je radosna poruka koja Crkvu upućuje njezinu najdubljem ostvarenju. Radi tog smo ostvarenja pozvani na nasljedovanje božanskog života i u zemaljskoj stvarnosti. A po prihvaćanju Isusa Krista i snagom Duha Svetoga koji je u nama, sam Bog nam omogućuje da budemo dionici božanske naravi. Dakle, moguće je. Dakako, potpuno eshatološko ispunjenje božanskog života stoji pred nama kao uzvišeni ideal, ali budući da to eshatološko ostvarenje započinje već sada i ovdje, ni za ovozemaljski život ne trebamo si postavljati za cilj ništa manje od toga.

dr. sc. Jakov Rađa
jakovrada@gmail.com

Živjeti u posebnim vremenima nije privilegija samo jedne generacije. Neke generacije, međutim, imale su priliku živjeti ne samo u epohama koje su bile ispunjene promjenama, nego i u promjenama epohe. Mi smo jedna takva generacija koja svjedoči promjeni epohe, tj. promjenama koje su toliko sveobuhvatne i intenzivne da od nas traže ponovno promišljanje o svim velikim temama kršćanstva, pa tako i o službi i životu svećenika.

Svećenik kao čovjek Crkve:

Platonistički svijet koji je od Origena do Rahnera podržavao našu teologiju, svijet primata vječnosti nad vremenitošću, duha nad tijelom, razuma nad voljom i osjećajima - razlomio se. Osim toga, ne samo velike riječi kršćanstva, nego i stvarnosti koje označuju postale su nam strane. Do Koncila je Crkva u ispovjedaonici i za ambonom redovito govorila o stvaranju, grijehu, križu, predodređenju, a danas su te kategorije preživjele tek kao uspomena. Jesmo li svjesni tih promjena? Još važnije, jesu li procesi kojima svjedočimo gubitak ili oslobođenje? Možda su poziv na otkrivanje biti kršćanstva? Mislim da sve navedeno govori u prilog tomu da jedan teološki simpozij posvetimo svećeništvu i njegovoj preobrazbi, tj. otkrivanju biti svećeničkog poziva u promjeni epohe.

1. Što mislite na temelju prakse, je li uravnotežena svijest kod ministerijalnog i sakramentalnog svećenstva da je svećenik čovjek Crkve, ali da se cjelokupni život i djelovanje Crkve ne može svesti isključivo na djelovanje klera?

- • • Ovo pitanje vraća nas na Drugi vatikanski koncil za koji svi pape nakon Koncila govore da je siguran kompas u trećem tisućljeću. Zašto je Koncil važan? Odgovor pronalazimo u dogmatskoj konstituciji *Lumen gentium*, u drugom poglavlju o Crkvi kao Božjem narodu. Drugo je poglavlje umetnuto prije poglavlja o hijerarhijskom

Vir ecclesiasticus

uređenju Crkve, laicima i redovnicima kako bi se naglasak stavio na ono što je svima u Crkvi zajedničko, od biskupa pa do posljednjih vjernih laika, a to je bitna jednakost u dostojanstvu koju se željelo utvrditi prije nego što se započne govoriti o različitim staležima i službama. Takva je organizacija poglavlja dogmatske konstitucije pravi kopernikanski obrat u eklezijologiji jer se u temelj kršćanskoga života stavlja krsno stanje, točnije opće svećeništvo vjernika. Iz izjava Drugog vatikanskog koncila proizlazi da ministerijalno svećeništvo nema individualni, nego relacijski karakter jer ministerijalni svećenik postoji zato što postoji svećenički narod kojemu on služi. Ako se smijemo nadati da su nam te eklezijološke postavke u teoriji jasne, smatram da i kod svećenika i kod laika treba jačati svijest o tome da u Crkvi nema razlike u dostojanstvu, nego samo u službama.

2. Tko je dakle *vir ecclesiasticus*?

- • • Da bismo odgovorili na to pitanje, moramo prvo nešto reći o Crkvi. Tko je Crkva? Crkva je ambijent na zemlji u kojoj već sada započinjemo živjeti u jedinstvu božanskih osoba Presvetoga Trojstva. No, što se događa s čovjekom kada se otvori za taj život? Tehnički govoreći, njegov život postaje crkven, a on sam postaje *vir ecclesiasticus*, crkveni čovjek. To je izraz iz kršćanske tradicije, osobito Origenovih spisa, gdje postoji čitav niz izraza koji označuju istu stvarnost s različitim naglascima, poput *vir dei* ili *theios aner*, apostol, prorok, mučenik, ispovjednik, asket ili jednostavno svetac. U prvim kršćanskim vremenima ti izrazi ne pripadaju svijetu vrijednosti i etike, nego opisuju ontologiju čovjeka koji je, po krštenju, obdaren božanskom naravi, Božjeg sina koji u Kristu sudjeluje u božanskom životu. Promjena epohe poziva nas na ponovno otkrivanje biti svećeničkog života i poslanja, na obnovljeni odgovor na pitanje tko je svećenik. Svećenik u prvom redu nije službenik svetoga ili crkvene institucije, on je prije svega *vir ecclesiasticus*, točnije čovjek one zajednice koja živi božanskim životom, čovjek kršćanskog zajedništva koje je odsjaj Božjeg načina života. Po sakramentu reda i poslanju od biskupa svećenik prima zadaću služiti kršćanskoj zajednici i uvoditi je u crkveni, tj. Božji način života po sakramentima i naviještanju evanđelja.

doc. dr. sc. Danijel Patafta
d.patafta@yahoo.com

Crkva je povijesna stvarnost, koja ima svoj povijesni hod i navjesticiteljsku dimenziju u svim razdobljima ljudske povijesti od njezinih samih početaka. Međutim promjene, poteškoće, pitanja i dileme uvijek su bile stvarnost koja je zahvaćala Crkvu u njezinu poslanju u svijetu. Crkva jest božanska stvarnost, ali u isto vrijeme i ljudska, a jedno od ključnih obilježja crkvenog života, rada i navještaja jesu svećenici.

Svećenički identitet u raskoraku između lojalnog

Postkoncilaska Crkva se već desetljećima, osobito u zapadnim društvima Europe i Sjeverne Amerike, susreće s velikim opadanjem svećeničkih zvanja, napuštanjem svećeničkog poziva i naposljetku sa snažnom krizom identiteta svećenika. Bez obzira što je Koncil govorio o sveopćem svećeništvu Božjeg naroda, on je posebno istaknuo ulogu ministerialnog svećeništva koje spada na bit Crkve i njezina posvetiteljskog poslanja. Brojni skandali vezani uz zlorabu svećeničke službe na mnogim područjima crkvenog i društvenog djelovanja svakako su tomu pridonijeli. Ovaj Teološko-pastoralni tjedan u fokus stavlja jednu kritičnu, ali nužnu temu, koja bitno obilježava život i identitet Crkve i samu njezinu bit. Svećenički poziv ne treba nanovo definirati niti redefinirati, on je poznat, nego ga nanovo početi formirati.

1. Kako je i zbog čega uopće došlo do raskoraka u svećeničkom identitetu između njegovog izvornog poslanja i svojevrzne redukcije na samo jednu dimenziju bez jasnog duhovnog određenja?
- • • Pretkoncilaska svećenička formacija bila je stroga i precizno usmjerena, identitet svećenika bio je definiran prema strogim normama i vodio k uniformnosti koja je bila dobra za jedno povijesno razdoblje, ali ne više i za svijet koji je nastajao i brzo se mijenjao.

državnog službenika i navjestitelja spasenja od 18. do kraja 20. stoljeća

Nakon Koncila osjetio se određeni odmak od takva mentaliteta, koji je svećeniku dao određenu dimenziju slobode u komunikaciji, kritici crkvene i društvene stvarnosti, ali se potpuno odmaknuo od duhovne dimenzije svećeničkog poziva ne stvarajući adekvatnu duhovnost svećenika. Kroz povijest se formirala kristološka dimenzija svećeničkog poslanja koja je nužno uključivala duhovnu dimenziju osobnog rasta i pretakanja te duhovne dimenzije u dobro života zajednice. Nakon Koncila pojedini su se svećenici više pretvorili u socijalne reformatore, neutemeljene kritičare crkvene i društvene prakse, preuzimajući na sebe mnoge druge obveze i usmjeravajući se prema različitim osobnim interesima, a zaboravljajući na temeljno duhovno poslanje posvećenja i naučavanja. Često je pastirska služba ostala u pozadini, a neumjereni i preuzetni pastoralno-socijalni angažman našao se u prvom planu. Duhovna dimenzija ustuknula je pred preuzetnošću pastoralnog i socijalnog angažmana. Vakuum duhovne dimenzije otvorio je široko vrata mnogim zloporabama od strane svećenstva koje se ne očituju samo u dimenziji tjelesnosti, nego i puno dalje u nezasićenom karijerizmu, izraženom egoizmu i autoritarnosti, koja se na prvi pogled ne vidi, ali snažno prožima institucije i pojedince. Izgubila se duhovna nit koja je svećeništvo uvijek oblikovala kristološki te se odražavala u svećeničkoj službi, a prožimao ju je evanđeoski mentalitet.

2. Pomozite pastoralnim djelatnicima u odgovoru na zapažanje nekog zauzetog vjernika, koji prati aktualna općedruštvena, politička i crkvena zbivanja, da Crkva u Hrvata jasno ističe bitno poslanje ministerijalnog svećenstva, ali istodobno tolerira višegodišnj u visoku ulogu hrvatskog klerika u međunarodnoj multimediskoj korporaciji, koja je, što je svojevrsni paradoks, nesklona Katoličkoj crkvi!

- • • Plodovi površne formacije i duhovne praznine pojedinih svećenika otvaraju prostor relativizmu, osobito grijeha i degradaciji moralnog života i rada, što naposljetku doводи do raznih zloporaba. Time Crkva postaje prostor vlastite autopromocije, egoističnih

Svećenički identitet u raskoraku

manipulatora, duhovnih gurua, poligona za napredak u karijeri, tako da osjećaj za širu eklezijalnu i kristološku dimenziju slabi, nestaje ili ga uopće nije bilo i pojavljuju se svećenici koji degradiraju i zloupotrebjavaju svoje poslanje te ga potpuno sekulariziraju, pod vidom pastoralne preuzetnosti koja više nema mjere, kao što je to sa spomenutim slučajem. Na tom tragu isto se može progovoriti, a i sam papa Franjo više je puta to naglasio, da se u Crkvi stvaraju i često dominiraju razni interesni lobiji i pojedinci, koji u svom djelovanju nisu usklađeni ni s dobrom Crkve ni vjernika, nego vođeni sebičnim interesima i vlastitim materijalističkim i častohlepnim mentalitetom.

Pojam klerikalizam trebalo bi redefinirati, ne svodeći ga više samo na jednu skupinu u Crkvi, konkretno svećenike, nego na sve one koji zloupotrebjavaju položaj u Crkvi, a koji su kroz različite institucije uključeni u njezinu institucionalnu, pastoralnu, obrazovnu i socijalnu djelatnost, bez obzira kojoj skupini u Crkvi pripadali.

U mnogim područjima pastoralnog rada i u crkvenim institucijama uz svećenike zaposleni su redovnici, redovnice i mnogi laici, a zloporabe ne prestaju. Na tom tragu pojam klerikalizam trebalo bi redefinirati, ne svodeći ga više samo na jednu skupinu u Crkvi, konkretno svećenike, nego na sve one koji zloupotrebjavaju položaj u Crkvi, a koji su kroz različite institucije uključeni u

njezinu institucionalnu, pastoralnu, obrazovnu i socijalnu djelatnost, bez obzira kojoj skupini u Crkvi pripadali. Suvremeni klerikalizam je iskorištavanje crkvenih službi i sve zloporabe koje su vrše unutar institucionalne Crkve od strane svih onih koji su na bilo koji način uključeni u tu stvarnost.

Promjena epohe: svećeništvo u izazovima postmoderniteta

To je stvarnost u kojoj živimo i stoga je smatrano potrebnim da uz sve već izrečeno o svećeništvu u crkvenim dokumentima, također i uz nesumnjivo njihovo prihvaćanje, trebalo bi dalje tragati za poveznicama s tom konkretnom, veoma složenom, razvojnom i dinamičnom suvremenom društvenom zbiljom.

1. Što mislite, govori li se dovoljno u hrvatskoj katoličkoj javnosti o aktualnim problemima koji potresaju Crkvu u izazovima postmoderniteta, kao što su pedofilija, homoseksualnost i sl., ili su to još uvijek kod nas svojevrzne tabu-teme?

- • • Ne treba posebno naglašavati koliko su ti i mnogi drugi slučajevi nanijeli štetu Crkvi, ne samo glede njezina društvenog ugleda, nego i s rastućim mišljenjem da je i ona zahvaćena ponekim nutarnjim turbulencijama i nesigurnostima, zbog čega bi trebalo promisliti i tragati za uzrocima u široj slici stvarnosti. Osim sociopatoloških i psihopatoloških razloga specifičnih slučajeva, razvidna je činjenica da uopćeno gledano, karakter ovog postmodernog ili sekulariziranog ili ako hoćete, postsekularnog društva (što je također nejasan izraz kojim bi se htjelo opisati suvremeno stanje), jest recimo tako, *trepereće*, svakojako, nesigurno, jasno i nejasno, gdje ono „objektivno“ poput neke primjerice pozitivne vrijednote o postupanju i mišljenju kao mjerila nečega,

doc. dr. sc. Davor Šimunec
dav.simun@gmail.com

S tematsko-radnim naslovom Teološko-pastoralnog tjedna htjelo se iznova promisliti o svećeništvu, što i kako bi valjalo učiniti *in concreto* u komunikaciji i djelovanju, s obzirom na kontekst ponajvećma sekularizirane društveno-kulturne zbilje koja, ako joj želimo sasvim empirijski pristupati, odaje sve veći dojam očite razlike, dakle aktualne društvene ili opće svijesti ne samo od onoga specifično temeljno kršćanskoga u razumijevanju čovjeka i svijeta, nego i vjerskoga ili transcendentnoga općenito.

Promjena epohe: svećeništvo u izazovima postmoderniteta

nije toliko više prvotno životno važno, koliko prevaga onog „subjektivnoga“, „mojega“ u svakojakim osjećajima i osobnim pogledima kakvi god oni bili, čime se sve zapravo čini relativizirajuće i promjenjivo. I ovi patološki slučajevi ekstremno su deformirajući izraz toga smjera kada se neki pojedinci u svekolikoj vanjskoj nesigurnosti ili zbog tko zna kakvog doživljenog egzistencijalnog, institucionalnog ili duhovnog nezadovoljstva i odsutnosti vanjskog oslonca zatvaraju u unutarnji bizarni svijet svoga „ja“ jeftinih uгода (što je također i bijeg od vanjske stvarnosti), nalazeći tamo lažna ispunjenja, što je opet specifičan, dapače patološki refleks vremena u kojem živimo.

2. Kako Crkva može učinkovitije komunicirati s hrvatskom javnosti u služenju istini i nastojanjima u suočavanju sa suvremenim izazovima?

- ● ● To je dobro pitanje na koje nije moguće dati gotove proceduralne i obuhvatne odgovore. Treba reći da je Crkva već u svojoj biti komunikacijska ustanova božanskoga i ljudskoga i da je stoga nužno evangelizacijski upućena i na društveni angažman, dijalog i inkulturaciju, međutim u ophođenju sa suvremenošću stvari nisu tako jednostavne. Živimo u iznimno složenim vremenima koje je teško moguće popratiti s tolikim izmjenjivim prilikama, zagušenošću informacijama, ubrzanim tehnološkim napretcima i drugim okolnostima, da i običnom pojedincu počesto nije jasno kako se snaći u tom aktualnom rašomonu konkretne svakodnevnice. I kad još tomu pribrojite i naše trenutne hrvatske prilike obilježene oštrim društvenim polemikama u vezi s *COVID* potvrđama, sasvim je jasno da Crkva mora biti veoma oprezna u iznošenju svoga mišljenja o stvarima o kojima nije uvijek moguće izreći jasan stav. Ipak to nas općenito ne oslobađa odgovornosti i obveze dijaloga sa suvremenošću i s često konfuznim društvenim prilikama, čak štoviše u vremenima kad zbog sekularizacijske ispražnjenosti od duhovnoga čovjek upravo još više čezne za tim, Crkva nikada, stoga, ne bi smjela odustati od traganja kako pristupiti i takvoj složenoj, makar i kakvom god izdanju društvene kaotične ili pak posve raskršćanjene stvarnosti.

Mjesto svećenika u sinodskom putu Crkve

Možemo istaknuti barem dvije teškoće s kojima se suočava univerzalna Crkva: problem autoriteta ili zlouporabe pastirskog i svećeničkog položaja, moći i povjerenja vidljivog kroz seksualna zlostavljanja te financijsku zlouporabu, a s druge strane sve veći manjak duhovnih zvanja i svećenika, što osobito vrijedi za razvijene zemlje. Korijeni ove krize nalaze se puno dublje, a o njima se premalo razmišlja i govori: oni se nalaze u krizi vjere u Boga, što se onda prelijeva na krizu vjere u Crkvi, koja za sobom vuče krizu navještaja, pastoralna, odgoja i obrazovanja. Tu dolazimo do sljedećeg problema koji je širok, ali zahvaća i svećenike, a to je određen osjećaj izgubljenosti, kod nekih napuštenosti, snažan osjećaj usamljenosti koji je dodatno potenciran svjetskom situacijom izazvanom pandemijom. Već sam prije nekoliko godina, premda sam vjernik laik, upozorio na taj problem. To je problem koji je obilježje našega globalnog društva i kulture - jedan od produkata postmodernog razvoja - s kojim se trebamo pastoralno kao Crkva suočiti. Već smo nadišli razinu analiziranja ovih problema, mislim da je potrebno tražiti konkretne odgovore i poduzimati konkretne korake.

Drugi razlog koji se može iščitati iz želje da se ovogodišnji TPT posveti temi svećeništva jest svakako želja da se afirmativno progovori o važnosti autentičnoga „biti svećenik“ danas. Potrebna je temeljna teologija koja će znati davati misaono i duhovno usmjerenje današnjim Kristovim svećenicima.

doc. dr. sc. Branko Murić
bmuric@gmail.com

Još od prvih kršćanskih vremena kada su crkveni oci promišljali o naravi Crkve, istaknuli su da pastiri, svećenici i đakoni čine konstitutivni dio Crkve. Kroz mijene, krize i teškoće s kojima se Crkva danas suočava, osobito kroz prizmu svećeništva i pastirstva, to može zvučati gordim i čudnim.

Mjesto svećenika u sinodskom putu Crkve

Svećenik je znak prisutnosti biskupa u župnoj Crkvi, vidljivog jamca Kristove prisutnosti. Mislim da smo dijelom zbog rečenoga nekako taj „link“, tu poveznicu, zanemarili i izgubili. Kao što je potrebna neprestana obnova i pročišćenje Crkve (*Lumen gentium* 8), tako je potrebna i neprestana obnova i pročišćenje svećeništva kako bi ono što više odražavalo lik Uskrsloga u konkretnoj crkvenoj zajednici.

1. Kojim konkretnim aktivnostima župnici i pastoralni djelatnici mogu u svojim župnim zajednicama posvjestiti važnost sinodskog puta Crkve jer čini se, iako nema konkretnog istraživanja, da velik dio vjernika upće nema ni predodžbu što bi to značilo?

- • • Svećenik je onaj koji na konkretan način povezuje narod Božji koji mu je povjeren u nekoj župi ili zajednici s biskupom i općom Crkvom. Vrijedi i obrnuto. To je velika i odgovorna zadaća nad kojom bdije cijela Crkva. Ako naši vjernici nisu dovoljno informirani i upućeni u to što je sinodski put Crkve koji je započeo ove godine, moramo se zapitati gdje smo svi zajedno kao Crkva podbacili pastoralno, crkveno, teološki. Vjerojatno je negdje prekinut vez komunikacije i povjerenja, vez odgovornosti i suradnje na koji

Kao što je potrebna neprestana obnova i pročišćenje Crkve, tako je potrebna i neprestana obnova i pročišćenje svećeništva kako bi ono što više odražavalo lik Uskrsloga u konkretnoj crkvenoj zajednici.

upravo potiče sinodski put. Sinodalnost Crkve je konstitutivno obilježje Crkve - to znači da se to načelo nalazi u samim temeljima Crkve od njenih početaka te da je cijela Crkva kroz sve svoje strukture i na svim razinama prožeta sinodalnošću. To nije novotarija, nego se, nažalost zbog povije-

sni razloga, danas iznova mora učiti, prihvaćati i živjeti. Zanimljivo je da smo tek više od 50 godina nakon Drugoga vatikanskog koncila počeli iznova učiti ovaj temeljni vid Crkve: njenu sinodalnost. Sinodalne strukture Crkve snažno su se i - osobito - kanon-

i misionarsko obraćenje kršćana

skoppravno obnavljale i uspostavljale pod vidom savjetodavnih tijela na svim razinama Crkve u prvih 50 godina nakon Koncila. Formalno sinodalnu strukturu imamo, sada ju - usudio bih se parafrazirati cjelokupno nastojanje sinodskog hoda - treba ispuniti djelovanjem Duha koji bi tim strukturama dao sadržaj, darove slušanja i dijaloga, suradnje i participacije, hrabrosti i smjelosti, poštivanja i prihvaćanja, uzajamnosti i ravnopravnosti, razboritosti i mudrosti, snage i novosti. Želja trogodišnjeg sinodskog hoda kojim će se „pretresti“ cijela Crkva horizontalno i vertikalno jest upravo to: educirati za sinodalnost Crkve.

Sinodalnost Crkve je konstitutivno obilježje Crkve - to znači da se to načelo nalazi u samim temeljima Crkve te da je cijela Crkva kroz sve svoje strukture i na svim razinama prožeta sinodalnošću.

2. Kako se trebaju postaviti i što mogu učiniti članovi Crkve u Hrvatskoj naspram agresivnog, čak gospodarski i ucjenjivačkog, nametanja ideologije Europske unije kojom se ruše mnoge tradicionalne, samim time i kršćanske, vrijednosti utkane u temelje narodnog bića i identiteta?

- • • Ne znam koliko ovim pitanjem dotičemo temu, ali ako se radi o tome što Crkva može činiti u pogledu započetoga sinodskog hoda, rekao bih da se najprije treba razlučivanjem odmaknuti od svega onoga što joj zamagljuje jasan pogled, što opterećuje njezino djelovanje, poslanje i smisao da bude u ovome svijetu. Potrebna je, kako je to jednom rekao papa emeritus Benedikt XVI., odsvjetovnja. Moramo načiniti kritički otklon spram ono „sada“ svijeta, pa i Crkve, snagom eshatološkog pridržaja evanđeoske poruke. Vjerojatno će najzahtjevniji vid sinodskog hoda biti dopuštanje da se proces razlučivanja započne u glavama i srcima vjernika i pastira, razlučivanja što je ono

Mjesto svećenika u sinodskom putu Crkve

što svijet očekuje od Crkve a što je ono što je uistinu glas naroda Božjega i što bi Crkva trebala biti u ovom svijetu. Razlučivanje počiva na načelu slušanja, oslušivanja, razumijevanja i prihvaćanja Božje Riječi koja daje čuti koji je pravi glas Božjeg naroda, pretače to slušanje i razumijevanje u uzajamnost međusobnog prihvaćanja kroz savjetodavnost, sudjelovanja i suodgovornost. Taj glas treba se moći čuti u Crkvi. Potrebna nam je hrabrost i iskrenost! Time će se vidjeti koji su to izazovi, poteškoće, pa i sablazni koje smo izazvali svojim (ne)djelovanjem, ali i sve ono dobro što Crkva jest i može pružiti u ovome svijetu. Važno je otkriti kamo nas to vodi Kristov Duh, koja je to novost, koji je to novi put na koji se moramo otisnuti. Tek drugotno je onda pitanje novih struktura i načina djelovanja.

Papa Franjo upućuje na taj preobražaj mentaliteta neprestano svojim riječima, gestama, nakom i službenim putovanjima. Pokazuje kao Petrov nasljednik gdje vidi da Crkva pokazuje svoje poslanje relevantno i autentično ali u maloj jezgri skrivenoj globalnom oku - to bi nam trebao biti smjerokaz kao što je bio i prvoj zajednici nakon Duhova. To ne znači da nedostaje kritičkog duha unutar zajednice i propitivanja, no sve to treba uvijek završiti s „Duh Sveti i mi

Potrebna nam je hrabrost i iskrenost! Time će se vidjeti koji su to izazovi, teškoće, pa i sablazni koje smo izazvali svojim (ne)djelovanjem, ali i sve ono dobro što Crkva jest i može pružiti u ovom svijetu.

odlučismo/zaključismo...”. Jedan put, novi put - to je jedan od najstarijih naziva kojim su bile prepoznate Kristove zajednice posvuda.

Poslanje Crkve nije da se pokaže svojom važnošću danas u Europi, nego da pokaže svoj identitet koji na sebi nose pojedinci i zajednice u Crkvi, a to su bi-

ljezi patnje, muke i smrti koji su pobijeđeni snagom nade i vjere u Uskrsloga. Živimo u Europi u kojoj smo sve više primorani uočiti da smo potisnuti iznova djelovati na periferijama. To ne bi trebalo biti nepoznato Crkvi, ali problem je što smo se navikli na nešto drugo i zato doživlja-

i misionarsko obraćenje kršćana

vamo da smo izgurani, istisnuti, osjećamo tjeskobu jer moramo konačno napustiti trijumfalnu sliku Crkve, njene teologije i svega ostaloga iz prijašnjih vremena. No ta periferija jest ono što se nalazi u srcu same Europe i, ako hoćemo to tako nazvati, u ostacima

Poslanje Crkve je da pokaže svoj identitet koji na sebi nose pojedinci i zajednice u Crkvi, a to su biljezi patnje, muke i smrti koji su pobjeđeni snagom nade i vjere u Uskrsloga.

nekadašnjeg kršćanskog svijeta. Zato je Crkva ona koja bi trebala biti, vođena Kristovim Duhom, u tim periferijama prva, živa, vidati rane ne pitajući o svojoj važnosti, ona koja dijeli sve s tom periferijom gdje će onda nastati i nove zajednice i za njeno djelovanje. Samo iz periferije, koja je središte stvaranja novih paradigmi, Crkva može pokazati svoje autentično poslanje kojim je bila nadahnuta u svojim počecima.

Zato papa Franjo poziva na prvu mistagogiju, zato poziva teologiju da postane svojevrsni laboratorij otkrivanja novosti dubine Riječi, zato poziva kršćane da postanu misionari učenici, zato govori o epohalnoj promjeni, zato u srcu Europe i svijeta posjećuje periferije Crkve, zato u enciklici *Fratelli tutti* poziva na novo iščitavanje prispodobe o dobrome Samarijancu i govori o socijalnom prijateljstvu. Crkva tako može pronaći novu snagu da iz svih teškoća i izazova izađe pročišćena, osvježena novom snagom koraćanja još neutabanim stazama.

prof. dr. sc. Ante Crnčević
ante.crncevic@gmail.com

Tema svećenika i svećeničke službe u Crkvi danas prikladna je za promišljanje Teološko-pastoralnoga tjedna ne zato što bi svećeništvo danas bilo »u krizi« s obzirom na pad broja svećenika u svijetu, nego ponajprije iz razloga što uloga svećenika u životu i poslanju Crkve biva sve nejasnija, sve ne-moćnija pred novim zahtjevima vremena, a prema nekima i nadomjestiva drugim oblicima služenja.

Svećenik u službi posvećenja Božjega naroda:

Nameće se pitanje: stoji li rješenje sadašnjih unutarnjih teškoća Crkve u nadomjesnim oblicima svećeništva, u promjeni paradigme svećeničkoga života ili pak u promjeni paradigme pastoralnoga služenja, koje otvara nova područja djelovanja i zahtijeva oblike suradnje i služenja. Lakše je podleći »izazovima« svijeta i pokušati dati »trenutačno zadovoljavajuće odgovore« na aktualna društvena i pastoralna pitanja nego – u vjernosti evanđeoskomu poslanju – pitati se koliko Crkva danas uspijeva postavljati pitanja, propitivati i izazivati svijet evanđeoskom novošću. Svećeništvo nije tek odgovor na potrebe ljudi. Ono, jer izrasta iz božanskoga plana spasenja, treba ostati »izazov svijetu« za ono što se ne razaznaje uvijek kao potreba i kao moguć put svetosti. Čuvanje takve paradigme svećeništva ne zatvara prostor novim oblicima pastoralnoga djelovanja, suradnje te organiziranja života kršćanskih zajednica.

2. Ima li mjesta samokritičkom priznanju članova Crkve da su i sami pridonijeli epohi silnih promjena, u kojoj se događaju banalizacija svetoga i sakralizacija profanoga?

- • • Umjesto zahtjevnosti kršćanskoga posvećenja, koje prolazi iz iskustvene spoznaje da dar svetosti dolazi »odozgor« i da ga se prima u dubokoj poniznosti pred Bogom, danas se čezne za lako dostupnim i lako

protiv banalizacije svetoga i sakralizacije profanoga

ostvarivim duhovnostima, prilagodljivima trenutačnim raspoloženjima i potrebama ljudi. Opasnost kršćanstvu danas prijete više iz njegove nesprenosti da na radikalna način živi Božju objavu, utjelovljenu i odjelotvorenu u Isusu Kristu, nego iz protivljenja svijeta. Svijet nikada nije bio odveć naklon zahtjevu kršćanske novosti života. U nekritičkom prilagođavanju svijetu, kada se »trči za svijetom« nastojeći približiti mu se, pa i po cijenu banalizacije svetoga, lako se stvara potreba za »novim svetim«, u kojem se tek sakralizira profano. Površna interpretacija istine o Božjem utjelovljenju i silasku u svijet, zastaje u svijetu i ne uspijeva ići korak dalje, prema njegovu otkupljenju i posvećenju. Svećenički život i svećenička služba trajno očituju svećenikovu »razapetost« između blizine čovjeku i poslanja da čovjeka privede bliže darovanomu božanskom životu. Stoga će svećenik, vjeran tim dvjema blizinama, uvijek nailaziti na nerazumijevanje i na osudu da je ili nedovoljno suvremen ili nedovoljno svet.

3. Koji se ispravan put svećeništva nazire u toj razapetosti danas?

- ● ● Razapetost o kojoj govorim nije moguće izbjeći. Njezina odsutnost bila bi pokazatelj da je svećenik jednostrano i usko shvatio svoj poziv i poslanje. Stoga je korisno vidjeti kako je liturgija Crkve – unatoč različitim kulturnim, društvenim, političkim prilikama te raznolikim zahtjevima pastorala, koji je pred svećenika stavljao uvijek nove zadaće – o svećeništvu stoljećima govorila na ujednačen način, ne dajući se zavesti zahtjevima i danostima određenoga povijesnog trenutka. U slavlju sakramenta svetoga reda Crkva svećeništvo ne promatra samo iz zadaća (munera) koje svećeniku bivaju povjerene, nego poglavito iz poziva kojim je odabran i iz »duha svetosti« kojim je obdaren; razne pak zadaće svećeništva životni su izričaj svećenikova izabranja i posvećenja da bude nositelj i posrednik Kristove svećeničke službe u svijetu. Danas se, međutim, uočava inverzija takvoga viđenja jer se slika svećeništva pokušava graditi iz raznih (pastoralnih, društvenih i svih drugih) očekivanja od svećenika, a ne iz vlastitosti njegova poziva i poslanja.

dr. sc. Mislav Kutleša

Prije svega valja izraziti zahvalnost i blizinu papi Franji, ali i cijeloj Crkvi, na ovoj inicijativi i spremnosti da se otvoreno razmišlja i raspravlja o svećeništvu danas. Ovdje, vjerujem tako, postoji mnogi pojedinačni razlozi, a koji se odnose na djelovanje svećenika danas. No ne možemo se oteti dojmu kako je navedena inicijativa u potpunom skladu i duhu s Drugim vatikanskim koncilom i pastoralnom konstitucijom o Crkvi u suvremenom svijetu.

„Celibat između proročke karizme

1. Možete li savjetovati župnike i druge pastoralne djelatnike koje bi temeljne moralne postavke bilo najbolje isticati kada je u pitanju celibat?
- ● ● Svjesni smo činjenice kako je nerijetko govor o celibatu iznimno nezahvalan, a u nekim okolnostima toliko težak da ne uspijeva uvjeriti slušatelja, neovisno je li riječ o kleriku ili laiku. Naime, vrlo često se dogodi da se celibat svodi isključivo na suhoparnu i sterilnu odredbu ili zakon koji su svećenici dužni poštivati i živjeti. Nesumnjivo da ovakav pristup neće polučiti dobre rezultate niti će oduševiti slušatelja, ili bilo koju osobu, i to ponajprije zato što govor o celibatu ne smije kod klerika biti odvojen o drugog pojma koji je od presudnog značenja - Kraljevstvo Božje, tj. da je svećenički celibat ponajprije celibat radi kraljevstva Božjeg. Time mu dajemo njegovu dubinu i širinu, a koja će biti bitno vidljiva u životu i pastoralnom radu svećenika. Tako nam *Zakonik kanonskog prava* lijepo i kvalitetno govori: „Klerici su obvezni čuvati potpunu i trajnu uzdržljivost radi kraljevstva nebeskoga, i zato su obvezani na celibat, koji je osobit Božji dar da bi posvećeni službenici mogli nepodijeljena srca lakše prijanjati uz Krista i slobodnije se posvetiti služenju Bogu i ljudima“ (kan. 277 § 1.).

i pravnog oblikovanja“

2. Što konkretno u tom smislu vjerničke zajednice mogu i trebaju poduzeti?

- • • Zasiurno je da svećenik u svom svećeničkom životu i poslanju nije sam ili usamljen, nego ispred njega stoji vjernička zajednica kojoj je poslan, ali poslan služiti. Da bi celibat pronašao dobar, zdrav i plodan „humus“ u ljudskoj osobi, ključno pitanje ostaje razina vjere i vjerske zrelosti kandidata za svećeništvo. Nužno je u mladićima, dakle prije primanja svetih redova, probuditi dar i osjećaj vjere koji ne smije biti i ostati zatvoren samo za neke okvire (crkva, sakramenti, vjeronauk, kateheze...), nego ga otvoriti i omogućiti da njezini ideali osvoje pojedinca i društvo te postane izvor svjedočanskog načina življenja.

dr. sc. Josip Horvat

Dosadašnji govor i pozivanje na konstituciju uglavnom je bio preopćenit, tj. govor je bio usmjeren prema životu i djelovanju Crkve u svijetu općenito, a sada ono ide puno dalje i dublje zahvaćajući i kler u raznim okolnostima djelovanja. Stoga se može doživjeti kako se kontekstom svećeništva i svećeničkog života želi progovoriti o onome što je sastavni i neodvojivi dio svećeničkog života - poslanje, te da je poslanje također zahvaćeno i oblikovano, pa i na neki način uvjetovano, celibatom.

prof. dr. sc. Ana s. Thea Filipović
thea.filipovic1@gmail.com

Danas zaista ima mnogo aktualnih i važnih tema u Crkvi i za Crkvu o kojima bi trebalo teološki raspravljati i pastoralno promišljati. Tema svećeništva zacijelo se nametnula zbog različitih izazova. S jedne strane, tu je započeti proces opće sinode o sinodalnosti.

Žene u dušobrižništvu

Sinodski hod i zajedničarsko razumijevanje Crkve kao one koja sluša, Crkve sudjelovanja i zajedništva svih, zacijelo na nov način pozicionira ulogu svećenika u kršćanskoj zajednici i stavlja ga u višestruke odnose. Razumijevanje Crkve u perspektivi poslanja usmjerava cijelu Crkvu koja je znak i sredstvo dolaska kraljevstva Božjega prema služanju u suvremenom svijetu i konkretnom društvu. S druge strane, slučajevi teške zloporabe svećeničkog autoriteta i moći, koji zadnjih godina izlaze na vidjelo u različitim zemljama, govore o nužnom propitivanju struktura izbora, osobe, duhovnosti, formacije i službe svećenika i pastira općenito.

1. Kako ocjenjujete promišljanja o položaju žena u našoj Crkvi u kontekstu različitih služba i karizma?

Takvih promišljanja u Hrvatskoj nema puno. No, ipak se primjećuju neki pomaci, kako u promišljanju tako i u životu. Dolaskom demokracije i slobode djelovanja Crkve u društvu, ženama su se također otvorile mnoge mogućnosti djelovanja u Crkvi i u ime Crkve u društvu. Žene djeluju kao vjeroučiteljice u školama i katehistice u župama, angažirane su u karitativnom djelovanju, u medijima, u nekim oblicima dušobrižničkog djelovanja, u crkvenim pokretima i udrugama. Mnoge žene ravnateljice su katoličkih ustanova (katoličkih škola, dječjih vrtića, domova, caritasa, biskupijskih ureda za

- prema sinodalnoj Crkvi

vjeronauk, ureda za tisak, za obitelj itd.), profesorice su teoloških znanosti na fakultetima, kao i drugih znanosti na Katoličkom sveučilištu. U mnogim drugim zemljama i mjesnim Crkvama žene su izrazito aktivne u različitim crkvenim službama koje im mogu biti povjerene, a to su praktično sve osim onih za koje se traži sveti red: predvođenje euharistijskog slavlja te podjeljivanje sakramenta pomirenja i bolesničkog pomazanja.

2. Što je potrebno učiniti da se pozitivni pomaci na području ženskog pitanja u Crkvi još bolje pretoče u stvarnost i ostvare u vjerničkim zajednicama?

Veći pomaci mogu se dogoditi slijedom poticaja iz opće Crkve kao što je spomenuto sinodalno gibanje te neke promjene u kanonskom pravu koje je već inicirao papa Franjo kao što su pripuštanje žena nižim redovima odnosno službama čitača i akolita te ustanovljenje službe katehete/katehistice kao drevne laičke službe s vlastitim obredom. Potonje ima veliku simboličku vrijednost. Tu su nadalje i poticaji koji dolaze iz društva koje je sve osjetljivije na rodnu ravnopravnost i sve osvještenije o nužnosti njezina ostvarivanja. Treba priznati da je u Katoličkoj Crkvi u Hrvatskoj još prilično prisutna tradicijska i „distancirana“ crkvena pripadnost, bez refleksivne religioznosti, a to se odnosi i na žene.

3. Kako pridonijeti osnaživanju žena vjernica?

Moja tema odnosi se na žene u dušobrižništvu. U mnogim zemljama i mjesnim Crkvama žene - redovnice i laikinja u daleko većoj mjeri nego kod nas djeluju u dušobrižništvu, u različitim oblicima duhovnog praćenja i savjetovanja u župnoj zajednici, u odgojno-obrazovnim ustanovama (đačkim domovima, kućama duhovnih susreta, kućama duhovnih vježbi), u dušobrižništvu pomoću otvorenog telefona, u bolnicama, u hospicijima i slično. Za to im je potrebna posebna izobrazba te duhovno iskustvo, psihološka zrelost i poznavanje ljudi. Udruženja katoličkih žena i katolički ženski pokreti koji su se razvili u mnogim krajevima uvelike pridonose takvu osnaživanju žena vjernica.

doc. dr. sc. Sanda
Smoljo-Dobrovoljski

sanda.smoljo@hotmail.com

Čovjek je složeno biće koje možemo razumjeti samo ako promatramo njegove različite dimenzije koje određuju njegovu egzistenciju. Temeljne dimenzije koje obilježavaju čovjekov život i njegovo sveukupno djelovanje su tjelesna, psihička i duhovna dimenzija.

Zdrava integracija psihoseksualne

1. Možete li ukratko pojasniti, širem krugu vjerojatno nepoznatu temu, što je to integracija psihoseksualne i duhovne dimenzije, i je li ona „rezervirana“ samo za klerike?

Čovjek je složeno biće koje možemo razumjeti samo ako promatramo njegove različite dimenzije koje određuju njegovu egzistenciju. Temeljne dimenzije koje obilježavaju čovjekov život i njegovo sveukupno djelovanje su tjelesna, psihička i duhovna dimenzija. Psihička i duhovna dimenzija određene su uvelike tjelesnom dimenzijom te biološkim, fiziološkim i neurobiološkim procesima koji sačinjavaju njezinu bit. Seksualnu dimenziju možemo promatrati kao bitnu tjelesnu i bitnu psihičku dimenziju jer uvelike utječe na ponašanje čovjeka i određuje biološke i psihičke procese u čovjeku. Ove tri dimenzije, psihička, biološka – seksualna i duhovna, u kompleksnim su međusobnim odnosima.

Riječ psihoseksualna dimenzija odnosi se na psihičku i seksualnu dimenziju čovjekova života. Psihička dimenzija obuhvaća kognitivne i emotivne procese u čovjeku i njegovo ponašanje. Seksualna dimenzija označava biološke razlike (anatomija, organi) između muškog i ženskog spola, psihičke spolne razlike i tipična ponašanja vezana za pojedini spol.

i duhovne dimenzije

Seksualna dimenzija obuhvaća i seksualnost koja se definira kao osjećaji i stavovi koje osoba ima prema vlastitom tijelu, seksualnoj ulozi te osjećaji i stavovi u odnosima prema drugim ženama i muškarcima ili jednostavno kao sposobnost osobe da ima seksualne osjećaje.

Možemo reći da je integracija psihoseksualne i duhovne dimenzije dinamičan proces koji traje cijeli život od rođenja do smrti. Psihoseksualna integracija je progresivna kombinacija svih elemenata koji sačinjavaju mentalnu, emotivnu i seksualnu dimenziju našega života, tako da u svakom stadiju života osjećamo, mislimo i djelujemo kao zrele osobe. Takva integracija obuhvaća dinamičan međuodnos seksualnih poriva, osjećaja, iskustava, okolnosti, zadataka koji se trebaju postići u svakom stadiju, svjesnost i odluke koje nas vode prema zrelim i brižnim odnosima. Sljedećih šest činitelja čini temelj procesa psihoseksualne integracije: fizički, kognitivni, emotivni, socijalni, moralni i duhovni činitelji. Kada se svi ti činitelji dobro slažu i međusobno su uravnoteženi, osoba može dobro funkcionirati, ispuniti svoje temeljne potrebe i unutarnje potencijale te možemo reći da je ta osoba postigla psihoseksualnu integraciju, tj. zrelost. Ako je bilo koji od tih činitelja odsutan, slabo ili nezdravo razvijen, put prema psihoseksualnoj integraciji bit

Karlo Šimek,
mag. theol. i mag. pshyc
karlosimek18@gmail.com

Psihička i duhovna dimenzija određene su uvelike tjelesnom dimenzijom te biološkim, fiziološkim i neurobiološkim procesima koji sačinjavaju njezinu bit. Seksualnu dimenziju možemo promatrati kao bitnu tjelesnu i bitnu psihičku dimenziju jer uvelike utječe na ponašanje čovjeka i određuje biološke i psihičke procese u čovjeku. Ove tri dimenzije psihička, biološka -seksualna i duhovna su u kompleksnim međusobnim odnosima.

Zdrava integracija psihoseksualne

će usporen ili u krajnjem slučaju zaustavljen. Psihoseksualna integracija odnosi se na sve osobe i važna je za sve osobe koje žele postići zdrav, zreo i uravnotežen život, a ne samo za posvećene osobe. Posvećene osobe trebale bi psihoseksualnoj integraciji posvetiti posebnu pažnju jer jedino na taj način mogu zadovoljno i zdravo živjeti svoj poziv i pomoći drugima da žive zdravo, zrelo i odgovorno. Čini se da je glavni problem u svećeničkoj formaciji bio to što se do sada stavljaio velik naglasak na duhovnu formaciju, a vrlo mali na ljudsku formaciju koja je temelj za intelektualnu, pastoralnu i duhovnu formaciju. Dapače, duhovna i psihoseksualna dimenzija često su se u praksi promatrala kao međusobno isključujuće ili nešto što se jedno drugomu protivi. Polazimo od pretpostavke da je ljudska formacija temelj te da bez dobre ljudske formacije nema dobre intelektualne, duhovne i pastoralne formacije.

2. Kako tumačite nedavne rezultate o seksualnim zlostavljanjima u Crkvi u Francuskoj, i koji su, po Vama, razlozi njihove gotovo šokantne rasprostranjenosti?

Izvešće o seksualnom zlostavljanju 216.000 maloljetnika od svećenika/redovnika u Katoličkoj Crkvi u Francuskoj izazvalo je šok i nevjericu o rasprostranjenosti i kontinuitetu te pošasti. Iza zastrašujućih brojki zlostavljanih maloljetnika su uništeni životi, dugotrajna patnja, bol, razočaranje, napuštenost i dugi niz godina zanemarivanje od crkvenih institucija. Žrtve koje su bile ranjene na tjelesnoj, psihičkoj i duhovnoj razini sustavno su nailazile na indiferentan stav institucija.

Katolička Crkva u Francuskoj i njezini biskupi bili su svjesni šokantnog odjeka koje će Izvešće imati, no to ih nije obeshrabilo da krenu putem istine i iskrenosti, da se zadovolji pravda i da se suoče s teškim djelima zlostavljanja. Izvešće pokazuje na niz propusta, zataškavanja, što upućuje na sustavni problem i institucionalnu odgovornost. Ljudi u Crkvi nisu bezgrješni, ima i onih koji čine zlo i prikrivaju ga. Crkva u Francuskoj priznala je zločine i prihvatila odgovornost te započela put prema reparaciji i prevenciji.

i duhovne dimenzije

O razlozima rasprostranjenosti ove pošasti teško je jednostrano govoriti. Često je posrijedi niz čimbenika na individualnoj razini (psihička struktura zlostavljača, uloga i funkcija moći), društveni kontekst u kojem maloljetnik živi (kvaliteta obiteljskih

odnosa, društveni (ne)senzibilitet prema pravima djece) te institucionalna razina (npr. indiferentnost institucije, nepreuzimanje odgovornosti i nedostatak zaštite ranjivih skupina). Do zlostavljanja dolazi kada se poklope uvjeti u kojima se nalazi zlostavljač, uvjeti u kojima je žrtva i uvjeti sustava. Prema izvješću ravnodušnost, pa čak i okrutnost prema žrtvama te nemaran pristup i prikriivanje zlostavljača samo su pomogli u širenju tog zla.

Izvješća iz Francuske, ali i drugih zemalja u kojim je otkriveno zlostavljanje, pokazuju stav i reakciju institucije, što olakšava širenje zločina: npr. nerijetko se događalo/a da žrtve koje su podnijele neizrecive patnje od predstavnika Crkve, kada prijave taj čin i žele biti saslušane, bivaju odbijene ili ih se prekora, ispituje, sumnja i ponekad savjetuje kako bi bilo bolje da šute. Takav stav uz ranu zlostavljanja stvara još jednu – duhovnu ranu, nepovjerenje prema instituciji, strah, osjećaj napuštenosti i odbačenosti, duhovnu izolaciju.

Negiranje, ravnodušnost i zanemarivanje teških trauma, kako u Francuskoj tako i u drugim zemljama koje su doživjele žrtve seksualnog zlostavljanja od odgovornih, zapravo je negiranje osobe, njezina dostojanstva. Moramo imati na umu da takve traume mogu

Duhovna i psihoseksualna dimenzija često su se u praksi promatrale kao međusobno isključujuće ili nešto što se jedno drugome protivi. Polazimo od pretpostavke kako je ljudska formacija temelj te da bez dobre ljudske formacije, nema dobre intelektualne, duhovne i pastoralne formacije.

Zdrava integracija psihoseksualne

gušiti i duhovnu dimenziju osobe. Stoga se postavlja pitanje jesu li odgovorne osobe u crkvenim institucijama svjesne da takvim stavom i pristupom pridonose duhovnoj smrti žrtava? Hijerarhijski crkveni korpus takvim djelovanjem pokazuje veliku diskrepanciju između onoga što je pozvan činiti i onoga što čini. Papa Franjo jasno kaže što treba činiti. „Poput brižne majke Crkva ljubi svu svoju djecu, a posebnim osjećajem ljubavi njeguje i štiti najmanje i najslabije: riječ je o zadatku koji Krist povjerava svekolikoj kršćanskoj zajednici. Svjesna toga, Crkva posvećuje brižljivu njegu zaštiti djece i najranjivijih odraslih osoba.” U slučaju prikrivanja počinitelja i propusta u zaštiti ranjivih postavljamo pitanje: Kakvu su poruku iz Crkve dobile žrtve? Da se radi o instituciji koja se brine za samu sebe, za svoj dobar glas i da se štite osobe na povlaštenim položajima. Papa Franjo je (2019.) istakao da se dobrobit žrtava ne stavi na stranu poradi krivo shvaćene brige za ugled Crkve kao institucije. Možemo postaviti još jedno pitanje: Kako će Crkva s narušenim povjerenjem vršiti svoju temeljnu zadaću, tj. biti znak i sredstvo Božjeg spasenja među ljudima, biti „brižna majka», ako odbaci, zanemari najranjivije?

Papa Franjo jasno kaže što treba činiti. „Poput brižne majke Crkva ljubi svu svoju djecu, a posebnim osjećajem ljubavi njeguje i štiti najmanje i najslabije: riječ je o zadatku koji Krist povjerava svekolikoj kršćanskoj zajednici.”

Nadalje, velikoj rasprostranjenosti zlostavljanja svakako je pogodovao i mentalitet bunkera koji nastaje kada se stvar želi riješiti „unutar zidina” zbog straha od gubitka dobrog glasa ili reputacije same institucije. Štiti se vlastita pozicija, institucija, a ne dobro slabih i ranjenih. Takav stav dovodi do

zaborava da očinska briga osim oprosta i milosrđa uključuje i pravednu kaznu, nadoknadu. Zlostavljači su vrlo sposobni izvući se, manipulirati nadređenima, a nadređeni skloni vjerovati „više se neće ponoviti”, iskazuju lažno milosrđe prema počiniteljima. Zabluda je

i duhovne dimenzije

da se stvar može riješiti vlastitim sredstvima i strategijama. Potvrđuju to bolni primjeri zatvorenih sustava Irske, Australije, Sjedinjenih Država, Njemačke - mjesta u kojima je vladala kronična slika zastrašujuće učestalosti i dugotrajnosti.

Sinodalnost Crkve je konstitutivno obilježje Crkve - to znači da se to načelo nalazi u samim temeljima Crkve te da je cijela Crkva kroz sve svoje strukture i na svim razinama prožeta sinodalnošću.

Kada se u jednoj crkvenoj sredini izolira te obezvrjeđuje otvorena, jasna, konkretna komunikacija i zanemari ljudska formacija, opasnost od zlostavljanja na tjelesnoj, psihičkoj i duhovnoj razini - eksponencijalno raste. Nejasne strukture upravljanja, ambivalentne hijerarhijske granice stvaraju klimu pogodnu za zlostavljanje. Kada odgovornost nije jasno definirana, lako se peru ruke od neugodnih situacija.

S obzirom na instituciju važna je promjena stava odgovornih u Crkvi prema temi zlostavljanja. Ta promjena stava spor je i dugotrajan zadatak i u sveopćoj Crkvi razvija se polako, ali odlučno, i možemo s pravom reći da ide u pravom smjeru pod vodstvom papa Franje koji jača put koji je zacrtao njegov prethodnik, papa Benedikt XVI.

3. Smatrate li da bi o tom problemu trebala otvorenije govoriti i Crkva u Hrvatskoj?

Uspostavom Povjerenstva HBK za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba, metropoljskih ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba te imenovanjem biskupijskih povjerenika za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba Crkva u Hrvatskoj je zauzela jasan i odlučan stav da želi raditi na zaštiti maloljetnika, a procesuirani i slučajevi u tijeku na biskupijskim razinama pokazuju da se Crkva u Hrvatskoj otvoreno suočava s problemom zlostavljanja. Može li to biti još bolje i efikasnije? Jasno da može i treba još raditi na otvorenosti i promptnosti u rješavanju slučajeva zlostavljanja. Put suočavanja sa seksualnim

Zdrava integracija psihoseksualne i duhovne dimenzije

zlostavljanjima maloljetnika koji je započeo u Hrvatskoj intenziviran je nakon 2019. godine otkako je papa Franjo pozvao žrtve u Vatikan i na restriktivan način promijenio kanonske norme.

Uspostavom Povjerenstva HBK za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba, metropoljskih ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba te imenovanjem biskupijskih povjerenika za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba Crkva u Hrvatskoj je zauzela jasan i odlučan stav da želi raditi na zaštiti maloljetnika

Jedan od konkretnih koraka Crkve u Hrvata je i otvaranje *Centra za promicanje dobrobiti ranjivih osoba* u sklopu Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta u svibnju prošle godine. Centar radi na

promociji zaštite i dobrobiti ranjivih osoba među studentima Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta i studentima Katoličkih bogoslovnih fakulteta provođenjem izbornih kolegija iz područja zaštite djece, mladih i odraslih. Centar će provoditi edukacije za svećenike, redovnike, redovnice i pastoralne djelatnike o važnosti pružanja potpore žrtvama zlostavljanja u Katoličkoj Crkvi u Hrvatskoj.

Uz sve preventivne mjere i postupke koji se provode ili će se provoditi u Hrvatskoj ne smije se zaboraviti ono što papa Franjo često ističe, da će jedino suočavanjem s istinom o tim okrutnim ponašanjima i poniznim traženjem oprostata od žrtava i preživjelih, Crkva moći pronaći svoj put kako bi ju ponovno s pouzdanjem smatrali mjestom prihvaćanja i sigurnosti za one koji su u potrebi.

Župnik u promjeni epohe

Suludo bi bilo misliti da bi svećeničkim ređenjem netko dobio omotač koji bi ga štitio od vanjskih utjecaja ili bi činom ređenja, kao po nekom automatizmu, mogao održati svijest i volju u idealnom stanju, a nagone i emocije u svojevrsnoj klauzuri. Zato nema dvojbe da je svećeništvo pogođena tema Tjedna.

1. Je li se dogodila svojevrsna preobrazba župnika u župnim zajednicama nakon Drugog vatikanskog koncila, koji ju je preporučio u Dekretu o službi i životu prezbitera "Presbyterorum ordinis"?

- • • Koncil je sigurno izazvao promjene u življenju župničke službe. Jesu li one duboke i plodonosne, drugo je pitanje. Suludo bi bilo župnike gledati izvan crkvenog i društvenog konteksta. Strukturalnih promjena od Koncila naovamo ima, kao i ohrabrujućih primjera. Drugo je pitanje u kolikoj su mjeri župnici istinski prihvatili Koncil i potpuno se stavili na stranu koncilске obnove. Čini mi se da je kod nas 90-ih došlo do postupnog zaborava Koncila, što se vidi po slabljenju dijaloga u Crkvi i okretanju besplodnim tradicijama. Zato mi se čini razumljivim da su danas mnogim svećenicima koncilski naglasci o svećeništvu sve manje zanimljivi.

Ivica Huljev, mag. theol.
huljev1977@gmail.com

Upravo zbog mijena, teškoća i dilema koje ne zaobilaze ni svećenika, nužno je poticati prodornija promišljanja u kojima se stvarnost crkvenog života neće zaobilaziti nego će joj se hrabro i iskreno pristupiti. Živimo u kulturi u kojoj se sve hoće odmah i sada, gdje raste potrošački mentalitet, gdje se gubi interes za ponudu smisla i inteligenciju srca, a

- crkvena ponuda ima
- sve manje tržište.

Župnik u promjeni epohe

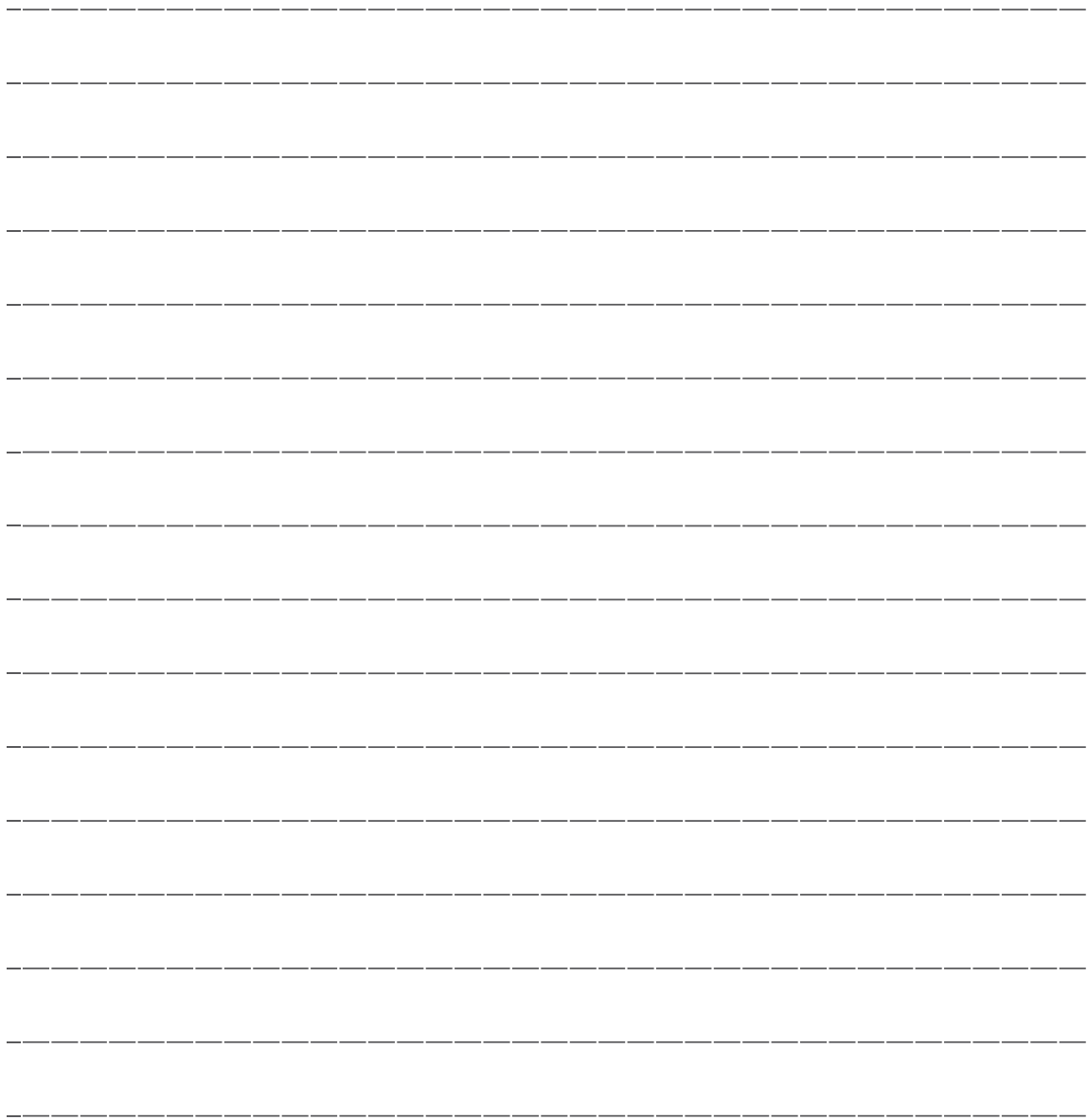

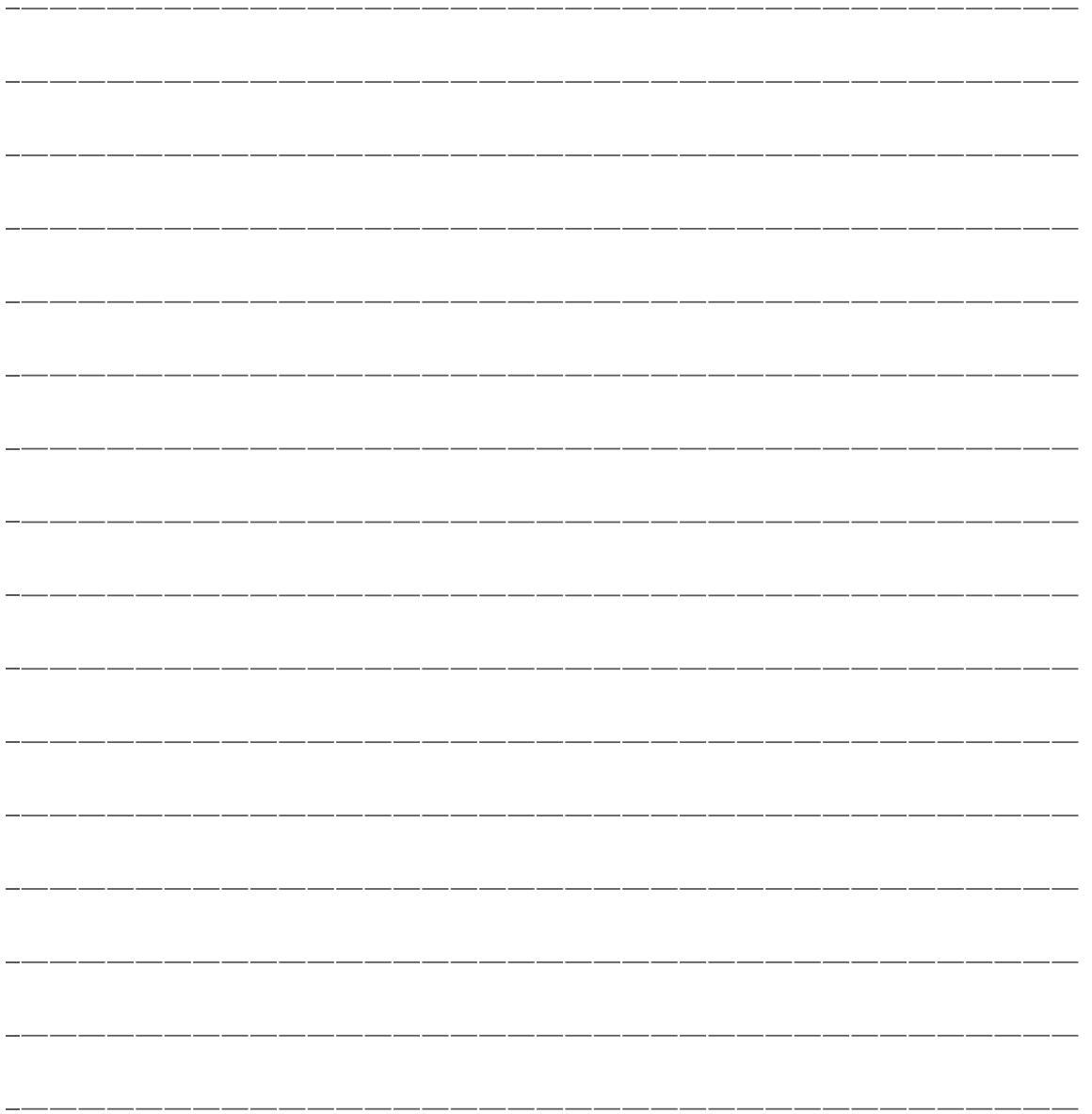
2. Kako se riješiti natruha klerikalizma, samim time i zlouporabe crkvenoga autoriteta, stalno prisutnih u vjerničkim zajednicama?

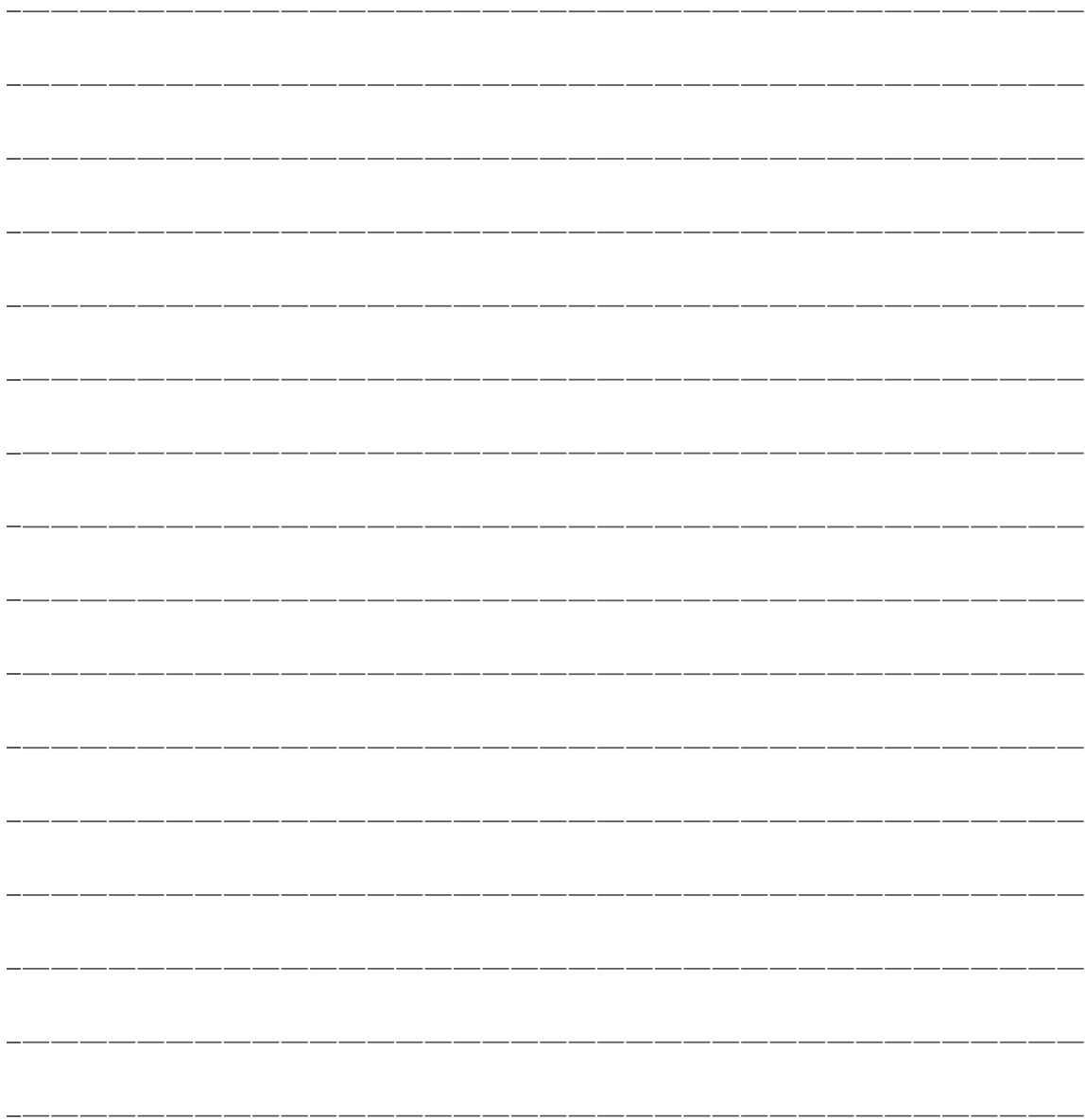
- • • To neće ići lako. Prognoze nikada nisu zahvalne. Očito će iskreno i oduševljeno prihvaćanje i razvijanje sinodalnosti dovesti do pomaka u Crkvi. To, dakako, neće ići bez pastoralnog obraćenja koje se najprije mora njegovati u crkvenim odgojnim ustanovama. Oživljavanje klauzurnog i nekritičkog odgoja svećeničkih kandidata pridonijet će novoj klerikalizaciji. S druge je strane očito da klerikalizam ima svoje uporište i u svijesti vjernika. Riječ je o duboko ukorijenjenom mentalitetu koji daje prednost duhovnostima koje ljude ostavljaju u vjerskoj naivnosti.

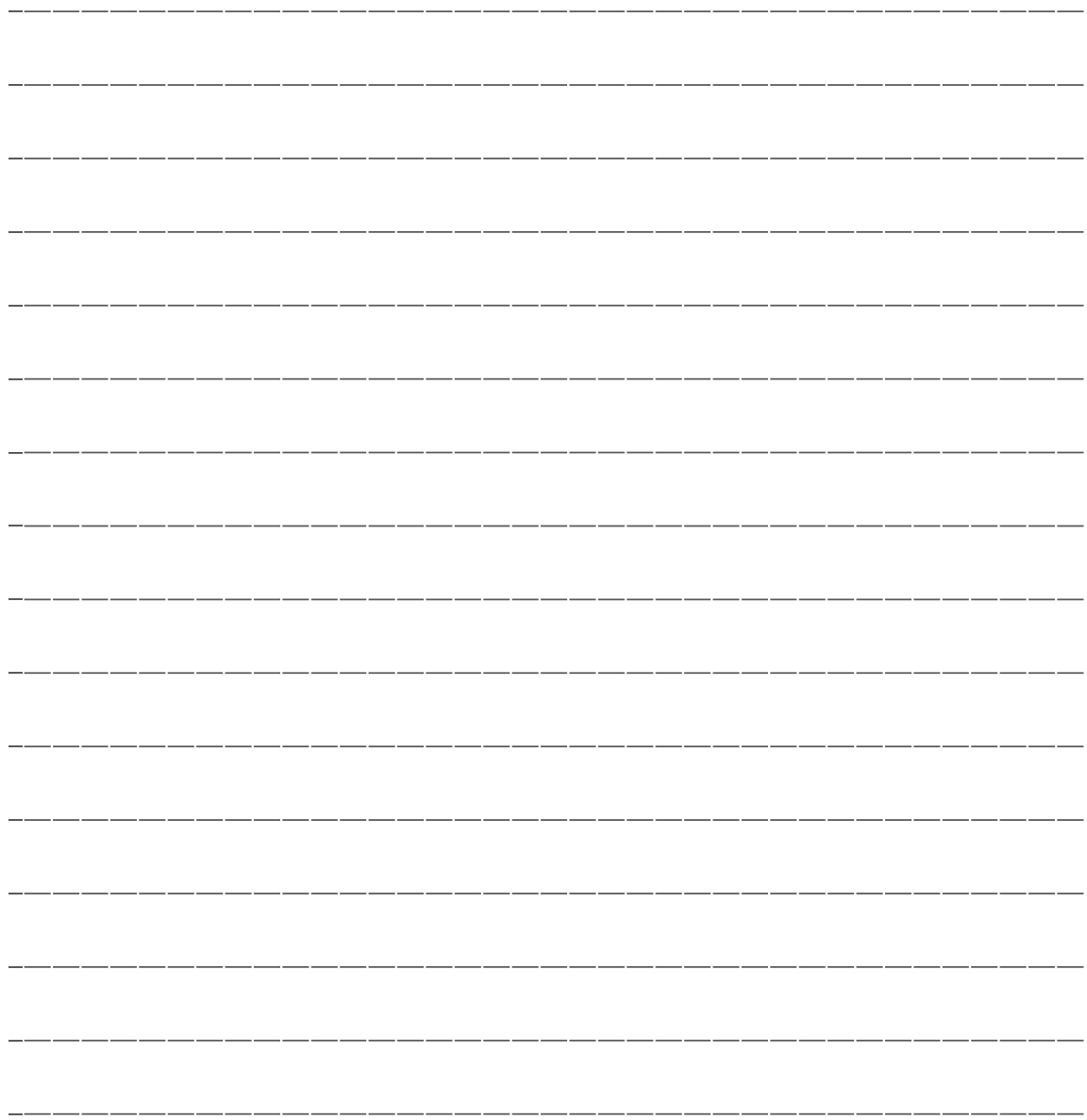
Sadržaj

Preobrazba svećeništva u promjeni epohe	6
Služba svećenika u svećeničkom narodu	10
Sakrament krštenja - sakrament svetog reda: odnos ministerijalnog svećeništva i krsnog svećeništva	13
Svećeništvo između Istoka i Zapada: različiti pogledi, isti duh.....	16
Zajedništvo među službama i karizmama u Crkvi: odraz zajedništva Presvetog Trojstva...	18
Svećenik kao čovjek Crkve: Vir ecclesiasticus.....	20
Svećenički identitet u raskoraku između lojalnog državnog službenika i navjestitelja spasenja od 18. do kraja 20. stoljeća	22
Promjena epohe: svećeništvo u izazovima postmoderniteta	25
Mjesto svećenika u sinodskom putu Crkve i misionarsko obraćenje kršćana	28
Svećenik u službi posvećenja Božjega naroda: protiv banalizacije svetoga i sakralizacije profanoga	32
„Celibat između proročke karizme i pravnog oblikovanja“	34
Žene u dušobrižništvu - prema sinodalnoj Crkvi.....	36
Zdrava integracija psihoseksualne i duhovne dimenzije.....	38
Župnik u promjeni epohe	45

Povjerenstvo za Teološko-pastoralni tjedan:

dr. sc. Jakov Rađa, predsjednik

doc. dr. sc. Martina s. Ana Begić, članica

Vanjski članovi Povjerenstva:

prof. dr. sc. Janez Vodičar (Ljubljana)

prof. dr. sc. Darko Tomašević (Sarajevo)